

»POTREBNE SO SANJE O PRIHODNOSTI«

Leto 1996 bo kmalu naokrog in bomo spet za korak bliže tretjemu tisočletju. V tem letu smo Slovenci v Italiji bili priče spletu dogodkov, ki so nam upravičeno vzbujali malodušje. Ne mislimo tu toliko na težave in tegobe, ki so sestavni del človekovega vsakdana, temveč na vrsto dogodkov, ki nas neposredno zadevajo, kolikor pripadamo slovenski narodni manjšini v Italiji.

Poglejmo nekaj teh dogodkov. V prah se je na primer letos sesul dobršen del našega bančnega sistema, kate-rega steber sta bili Kmečka banka in Tržaška kreditna banka. Zlom slednje je povzročil pravo verižno reakcijo, tako da je zdaj resno ogroženo marsikatero podjetje. Kot je naša javnost izvedela pred nekaj dnevi, je celo ogrožen obstoj edinega slovenskega dnevnika v Italiji. S tem je gotovo dosegla vrhunec kriza, ki je na začetku tega leta bila zajela motorne centre celotnega gospodarskega sistema, delujočega v okviru SKGZ.

Ko k vsemu temu prištejemo posledice, ki izhajajo iz mačehovske politike italijanske države in njenih institucij do naše manjšinske narodnostne skupnosti, lahko upravičeno trdimo, da ni prav nič čudnega, če je marsikdo med nami postal malodušen, saj ga je upravičeno zgrabil dvom o samem smislu lastnih narodnih prizadevanj. Če za navrh omenimo zadnje oskrbitev spomenika bazoviškemu junaku in požig uredništva in uprave Slovenskega vestnika v Celovcu, mislimo, da je za obe manjšini (tisto pri nas in ono na avstrijskem Koroškem) mera polna.

Naj bo naš položaj še tako kočljiv in naj bodo dogodki, ki smo jim bili in jim bomo priče še tako dramatični, moramo po našem globokem prepričanju vsemu temu navkljub ohraniti mirno kri in za vsako ceno predvsem premagati malodušje. Med drugim se moramo zavedati, da prav ta čas tudi večinski italijanski narod preživlja velike težave, tako da se daljnoročno gotovo ne bodo obnesli poskusi nekaterih krajevnih dejavnikov, da bi si iz naše trenutne nesreče nabrali takšen ali drugačen kapital.

Sedanje stanje naše narodne manjšine pa nas naravnost zavezuje, da opravimo korenito revizijo svojega ravnanja in vedenja na vseh ravneh: tako na družbeno-gospodarski kot na politični in seveda tudi na moralni ravni.

Na dlani je, da mora gospodarsko dejavnost urejati tržna zakonitost, seveda s korektivi, ki jih sproti določa socialno urejena država. V političnem pogledu mora manjšina nastopati kot osebek in v ta namen določiti ustrezno in primerno obliko politične organiziranosti. Kar zadeva moralno plat, prihajajo v poštev - zlasti za kristjane - besede, ki jih je te dni izustil milanski kardinal Martini. "Potreben je," je dejal nadškof v Milanu, "pozitiven obzor; potrebne so sanje o prihodnosti. Vse to nam bo omogočilo, da se bomo pogumno in odločno spopadli s prehodom v tretje tisočletje."

DRAGO LEGIŠA

02 NOVO VODSTVO SSO

Drugo največje vseslovensko romanje

03 intervju EDI RACE

Marija Primc
VSESLOVENSKO ROMANJE V RIM

KH
"DAR IN SKRIVNOST" JANEZA PAVLA II.

Marko Vuk
EDI ŽERJAL: SODOBNA STILIZACIJA KRASA

Danilo Čotar
MARTIN KRPAN POD GRMADO KNJIG

09 Ivan Žerjal
POMEMBNA VLOGA MARIJINIH DOMOV

10 Oskar Simčič
ODGOVOR RAZOČARANIM PODGORCEM

12 Jurij Paljk
SPOMIN NA BENEŠKE RUDARJE

14 Marko Tavčar
PRISPEVKI NARAVI PRIJAZNIM KMETOM

15 Erik Dolhar
30-LETNICA ŠD SOKOL

FURLANIJA - JULIJSKA KRAJINA

NOVA DEŽELNA VLADA

IVO JEVIČNIKAR

Dežela Furlanija-Juljska krajina je dobila prejšnji četrtek, 5. decembra, novo vlado. Gre za manjšinski levosredinski odbor, ki ga vodi dosednji predsednik deželnega sveta Giancarlo Cruder.

Novi predsednik deželne vlade F-Jk
Giancarlo Cruder

Novi predsednik ima 49 let, doma je iz Čente, v deželnem svetu pa je že 12 let. Najprej je zastopal Krščansko demokracijo, po njenih prenosih v razkolih pa Ljudsko stranko. Znana je njegova odprtost do slovenske manjšine, kot tudi zavzetost za dobre stike s Slovenijo.

Vprašanje pa je, koliko bo mogel delati novi deželni odbor, ki v 60-članskem deželnem svetu lahko šteje na podporo le 24 svetovalcev Ljudske stranke, Demokratične stranke levice, zelenih, socialistov, republikancev in neodvisne (bivše pripadnice Severne lige) Piccionijeve.

Na zadnjih deželnih volitvah leta 1993 so v Furlaniji-Juljski krajini uveljavili nov volilni zakon, ki je zaostril pogoje za izvolitev. Nič kaj naključna žrtev novih določil, ki naj bi zmanjšala "razdrobljenost politične slike" v deželi, je bila Slovenska skupnost. Danes opažamo, kako se je politični

zemljevid deželnega sveta še veliko bolj razdrobil s preimenovanji, prestopi, prelevitvami in razkoli.

Deželna kriza se je formalno začela zaradi separatističnih teženj Severne lige, ki je s predsednikom Cecotijem vodila deželno vlado. Dolga pogajanja pa so pokazala, da je oblikovanje trdnih zavezništov v tem trenutku izredno težavno. Cruder je že peti predsednik deželnega odbora v tej zakonodajni dobi, ki naj bi se iztekla leta 1998. Že pri glasovanjih prejšnji četrtek pa je opozicija pokazala, da bo lahko krepko nagajala novemu odboru. Tako je izvolila odbor-nika Martinija iz Ljudske stranke na-mesto predlagane neodvisne Piccionijeve in razmajala dosežena ravnovesja. Martini je nato odstopil, da bi se spoštoval dogovor znotraj novega zavezništva. Potrebno pa bo izvoliti še novega predsednika deželnega sveta, saj je to mesto doslej kril Cruder. Novega proračuna deželni svet ne bo mogel pravočasno izglasovati, zato bo z januarjem stekla neprijetna časna uprava proračunskih sredstev.

V novi deželni vladi ima Ljudska stranka poleg predsednika še tri odbornike, Demokratična stranka levice ima podpredsenika in še dva odbornika, po eno odborništvu imajo zeleni, socialisti, republikanci in (predvidoma) neodvisni Piccionijeve.

Iz Trsta sta v deželnem odboru Cristiano Degano za Ljudsko stranko (trgovina, turizem, zdravstvo in skrbstvo) in Roberto De Gioia za socialiste (gradnje, šport, zemljiška knjiga), medtem ko naj bi Piccionijeva prevzela kulturo in šolstvo. Z Goriškega je podpredsednik, zastopnik Demokratične stranke levice Michele Degrassi, ki je obenem tudi odbornik za finance.

SOLIDARNOSTNI IZJAVI

Z zaskrbljenostjo smo prejeli vest o požaru na sedežu SLOVENSKEGA VESTNIKA v Celovcu. Časnikarjem in vsem bralcem tega koroškega časopisa izražamo vso našo solidarnost.

Z zaskrbljenostjo spremljamo usodo PRIMORSKEGA DNEVNIKA, pri katerem ni videti konca težavam. Časnikarjem in sodelavcem Primorskega dnevnika izražamo našo solidarnost, ker se zavedamo človeške stiske, v kateri so osebe, ki že mesece ne prejema osebni dohodkov.

UREDNIŠTVO IN
UPRAVA NOVEGA GLASA

V SRBIJI VRE

JAJČNA REVOLUCIJA

Že četrti teden se v Beogradu in drugih večjih srbskih mestih nadaljujejo množične demonstracije proti Miloševićevemu režimu. Število demonstrantov, ki preplavljajo beograjske ulice, se je iz dneva v dan večalo. Opozicija skrbno pazi, da se manifestacije ne izrodijo v nasilje, saj več kot nekaj razbitih šip na televizijski stavbi in na tisoče jajc, ki so porumenila stavbo, ni bilo večjih izpadov. Sklep vrhovnega sodišča, ki je podprl Miloševićovo volilno prevaro na upravnih volitvah v večjih mestih, je sicer za sedaj razblinil nade, ki jih je gojila zmagovita opozicija glede režimskega popuščanja.

- MIRO OPPELT / STRAN 2

NOVO VODSTVO SSO

V soboto, 7. decembra, je bil v Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici peti redni občni zbor Sveta slovenskih organizacij pod geslom *Zvesti tradiciji s pogledom naprej* (na sliki).

Občni zbor se je tokrat ujemal s 20-letnico te krovne organizacije. Predsednica Marija Ferletič je v svojem poročilu orisala prehojeno pot v teh dvajsetih letih in rezultate, ki jih je SSO v tem obdobju dosegel. Ti so vidni zlasti v zadnjih letih, ko se je Slovenija demokratizirala in osamosvojila in so nelevičarske organizacije v zamejstvu prišle do večje sape in širšega manevrskega prostora. Tako se je organizacija razširila na Benečijo in se razvila, čeprav bi bilo treba njeno strukturo in organiziranost dodatno utrditi ter posvetiti posebno pozornost mladim. Ferletičeva je bila kritična do nedavno sprejetih statutarnih sprememb, ki po njenem mnenju utesnjujejo organizacijo, med naloge katere spada v prihodnosti gotovo prizadevanje za zaščitni zakon za slovensko manjšino in za skupno predstavništvo. Po daljši in poglobljeni razpravi so delegati iz-

volili novi trinajstčlanski odbor, ki ga sestavljajo: Jelka Cvelbar, Marij Maver, Sergij Pahor, Sandi De Luisa in Aleksander Furlan za Trst, Damijan Paulin, Damijan Terpin, David Grinovero, Franka Zgavec in Janez Povše za Gorico ter Giorgio Banchig, Gianpaolo Gorjup in Michele Coren za videmsko pokrajino. V nadzornem odboru so Livij Valenčič, Ernest Quinzi in Riccardo Ruttar; razsodišče sestavljajo Sergij Petaros, Branko Černic in Giuseppe Qualizza.

Občni zbor SSO je poleg tega soglasno odobril tudi resolucijo, s katero je odločno obsodil vandalsko skrunjenje spomenika bazoviških junakov. Ugotovil je, da gre za ponovni izbruh nacionalistične nestrpnosti v trenutku, ki je

Predstavništvo Slovenske skupnosti, ki so ga sestavljali deželni tajnik Martin Breclj in člani tržaškega pokrajinskega vodstva Jože Škerk, Peter Močnik ter Andrej Berdon, je v četrtek, 5. t.m., obiskalo novega deželnega vladnega komisarja in tržaškega prefekta Micheleja De Feisa. V skoraj poldrugo uro trajajo-

za slovensko narodnostno skupnost še posebno težak. Resolucija občnega zbora SSO zahteva, naj organi javne varnosti in sodna oblast strogo kaznujejo storilce krajevne, deželne in državne oblasti pa naj se potrudijo za vzpostavitev resnično omikanega sožitja v tem prostoru.

FOTO BUMBACA

S 1. STRANI

JAJČNA REVOLUCIJA

MIRO OPPELT

Ni pa zmanjšal števila protestnikov, nasprotno, manifestacije vseučiliških študentov so se še okrepile, saj jih je bilo v tork na beograjskih ulicah nad štirideset tisoč. Stotisoči, ki se udeležujejo popoldanskih in večernih demonstracij, zahtevajo demokratizacijo in Miloševićev odstop. V opozicijskem taboru pa se že kažejo razhajanja med radikalnim Draškovićem in Džindžićem, ki se zavzema za oblikovanje pogajalne mize po zgledu nekdanje poljske poti v demokratizacijo. Voditelji opozicije pa predvsem pozivajo k vztrajnosti, saj Milošević računa tako na utrujenost množice kot na zaostritev protesta, ki bi mu dala možnost trde roke.

Delavstvo še koleba in sindikat je zelo previden. Srbska pravoslavna cerkev ni še dala odkrite podpore. Ameriški zunanji minister Christopher je sicer pozval Miloševića na dialog z opozicijo in svaril pred morebitno ponovno uvedbo sankcij, jasno pa je, da Zahod še ne razpolaga v Srbiji z osebnostjo, ki bi lahko jamčila za daytonski mirovni dogovor v Bosni in Hercegovini in na širši balkanski šahovnici. Drašković skuša zaman prepričevati, da ohranjeni boljševiški režim ne nudi nobenega jamstva, češ da je sam nastopal proti Miloševićevi vojni in klanju v Bosni. Opozicija namreč ohranja močan nacionalistični naboj, brez jamstva kontrole, ki jo nudi sedanji režim, čeravno nosi glavno krivdo za netenje in izbruh požara na Balkanu.

OBISK SSK PRI VLADNEM KOMISARJU

čem pogovoru je tekla beseda v glavnem o položaju Slovencev na Tržaškem in sploh v Italiji. Predstavniki SSK so prikazali glavne zahteve, ki jih postavlja slovenska manjšina, začenši z zaščitnim zakonom pa vse tja do priznanja dvojezične šole v Špetru Slovenov, publicizacije glasbenega šolstva, vidnosti televizijskih programov na vsem ozemlju, na katerem je slovenska manjšina zgodovinsko prisotna, itd. Pogovor se je posebno zaustavil pri problemih rabe slovenskega jezika v javnosti, pri omejevanju gospodarske in socialne škode, ki jo je povzročil zlom Tržaške kreditne banke, pri šolski problematiki in pri nekaterih problemih krajevnih javnih uprav.

Vladni komisar De Feis je z veliko pozornostjo in zanimanjem poslušal izvajanja predstavnikov SSK. Priznal je, da je manjšinska problematika zanj v glavnem nova, zagotovil pa je, da jo bo aktivno zavzemal za reševanje odprtih problemov, in izrazil pričakovanje, da bo pri tem lahko računal na sodelovanje same manjšine. De Feis je tudi poudaril, da v novih zgodovinskih razmerah ne bi smelo biti zadržkov politične ali drugačne narave proti pospešenemu urejanju položaja slovenske narodnostne skupnosti v Italiji.

K R A T K E

doma in po svetu

POSLEDICE NEGOTOVOSTI DEMOKRACIJE

"Bolezen našega javnega življenja je v negotovosti demokracije. Glavni vzrok te bolezni je šibkost konsenza, ki obdaja naše reprezentativne institucije; izvoljeni politični sloj pa čuti, da uživa v državi zelo skromen ugled in prav tako skromno legitimnost."

Tako je napisal znani politolog Panebianco ob zadnji aferi z bivšim javnim tožilcem in bivšim ministrom Di Pietrom. Afera je namreč v temeljih zamajala demokratično italijansko stavbo. Resnosti in nevarnosti trenutnega stanja se je zavedel predvsem predsednik republike Scalfaro, ki je povabil na posvet predsednika obeh vej parlamenta. Le politika ima namreč dolžnost in pravico, da z odobritvijo primernih in ustreznih zakonskih ukrepov naredi konec spopadam med posameznimi vejami oblasti in znotraj samega pravosodja. ✓

SAMO POKLICNI VOJAKI?

"Če bo v Italiji v prihodnjih dveh letih dovolj prostovoljcev, bi lahko v naslednjih petih letih postopno odpravljali obvezno vojaško službo." Tako je izjavil podjetnik v obrambnem ministrstvu Bruttini. Proti vojski, ki bi jo sestavljali poklicni vojaki, pa je Stranka komunistične prenove, češ da bi tako sestavljena vojska mogla predstavljati nevarnost za demokracijo. V zadnjem času je parlament odobril zakon, po katerem traja vojaški rok le 10 mesecev. ✓

PREVISOKO OBRESTI

Predsednik vlade Prodi je ponovno poudaril, da bi Banka Italije morala znižati eskontno mero, da bi se denar pocenil. Obrestna mera je po Prodijevem mnenju odločno previsoka, saj v nobeni evropski državi ne plačuješ tako visokih obresti za posojila. Prodi se svoji zahtevi sklicuje na dejstvo, da je inflacija znašala povprečno 3,5% skozi vse zadnje leto. ✓

SENATOR DARKO BRATINA

Senator Darko Bratina je v svojem parlamentarnem delu dosegel pomemben uspeh. Na njegovo pobudo in po dolgi prepričevalni akciji je namreč senatna proračunska komisija vnesla popravek v finančni zakon, s katerim se poveča dotacija finančnih sredstev, namenjenih slovenski manjšini, za eno milijardo lir. To pomeni, da bo v letu 1997 dodeljenih manjšini 8,3 milijarde lir. To je seveda tudi znak določenih sprememb znotraj italijanske vladne politike, kar da upati v še večjo občutljivost do vseh odprtih manjšinskih vprašanj.

Senator Bratina je v stalni zvezi z vladnimi predstavniki in funkcionarji za čim manj bolečo rešitev problema Tržaške kreditne banke in vedno bolj dramatične krize Primorskega dnevnika.

Prav tako se je senator že večkrat srečal z ministrom za šolstvo, ki mu je zagotovil, da se bo v najkrajšem času rešil problem stolic na goriških slovenskih šolah in tudi da bo potreba po ureditvi statusa dvojezične šole v Benečiji in glasbenih šol primerno upoštevana. ✓

BOMO OHRANILI VSAJ SVOJE OSREDNJE USTANOVE?

JANEZ POVŠE

Brodolomu neke manjšinske miselnosti in iz nje izhajajoče prakse ni videti konca. Komaj smo pričeli razmišljati, kako bomo uravnavali svoje življenje po zlomu Tržaške kreditne banke, že je kot strela z jasnega udarila novica o vse večjih težavah Primorskega dnevnika. Z njim ne manjka namigovanj celo na prenehanje izhajanja edinega manjšinskega dnevnika. Seveda upamo, da se to ne bo zgodilo, toda kaj ko natančnejše informacije o našem dnevniku v glavnem dobivamo iz italijanskih medijev, kar močno spominja na obveščanje o stanju v Tržaški kreditni banki. Bodisi v enem kakor tudi v drugem primeru so uradni predstavniki tistega dela manjšine, ki so v bistvu obvladali bančni zavod, kakor tudi sedaj še obvladujejo Primorski dnevnik, presenetljivo molčeči in negibni. Ni nikakršnih večjih protestov, intervencij, posegov pri ustreznih institucijah, zaradi česar se zdi, da je že vse odločeno in to brez večjega boja in brez skrajnih prizadevanj. Zaradi vsega navedenega se razmišljujoči posamezniki, in teh je znotraj manjšine vse več, sprašujejo, do kam bodo segle posledice "zaključka nekega zgodovinskega obdobja". Bomo z morebitno izgubo Primorskega dnevnika plačali poslednji krvni davki in obdržali vse tisto, kar nam še ostane, ali pa nas čakajo nadaljnja kruta presenečenja? Vprašanje te vrste je toliko bolj na mestu, ker se odgovarjajoči del manjšine še vedno v bistvu

ne premakne iz negibnosti v smeri hitrega demokratičnega povezovanja s preostalim delom manjšine.

Smo potemtakem lahko brez skrbi za to, kar se tiče Slovenskega stalnega gledališča, Narodne in študijske knjižnice, Slovenskega raziskovalnega inštituta, Glasbene matice in Slovenskega šolskega centra v Špetru, čeprav smo tu priče vsaj upravni demokratizaciji? Lahko bi se seveda povprašali še o nekaterih drugih naslovih, ki tvorijo osrednje pridobitve naše manjšine v celoti. Zdi se, da ne moremo več biti brez skrbi, kar se tiče vseh naštetih ustanov. Dvom v varno obstojnost omenjenih naslovov se poraja kar sam po sebi, čeprav ga bo marsikdo opredelil za pesimizem, ne pa za previdnost, ki je seveda še kako na mestu. Upravičen je torej strah, da bomo o nepremostljivih težavah naših osrednjih ustanov nekega dne izvedeli iz italijanskih medijev, ne da bi mogli kakor koli vplivati na potek dogodkov. Ponovno bi namreč utegnili biti obveščeni o nerazrešljivi problematiki tako, da bi bili v materialnem smislu postavljeni pred izgotovljeno dejstvo. Biti postavljen pred izgotovljeno dejstvo je v vseh smislih ponižujoče in v tej točki se preprosto pogloblja odgovornost tistega dela manjšine, ali vsaj njenih vodilnih skupin, ki se obnašajo, kot da so od vsega dvignile roke. Dvignile roke ne samo od pridobitev celotne manjšine, pač pa tudi od svojih ljudi, ki so še do včeraj verjeli v nezmotljivo organiziranost prejšnjega, sedaj dokončno iztekajočega se obdobja. Zaradi vsega povedanega je upravičeno na tem mestu opozoriti na usodo naših osrednjih ustanov, ki jih nikakor ne bi smeli po nemarnem izgubiti oziroma zapraviti.

NOVI GLAS

UREDNIŠTVO IN UPRAVA:

GLAVNI UREDNIK: ANDREJ BRATUŽ
ODGOVORNI UREDNIK: DRAGO LEGIŠA
IZDAJATELJ: ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA, PREDSEDNIK DR. DAMJAN PAULIN
REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949 POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5
LOGOTIP, KONCEPT: KREA DESIGN AGENCY S.R.L. / GORICA
TISK: TISKARNA BUDIN / GORICA
NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI
IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDNIKOV V ITALIJI - FISC
LETNA NAROČNINA: ITALIJA in SLOVENIJA 60.000,
INOZEMSTVO 90.000 LIR, ZRAČNA POŠTA 110.000 LIR
POŠTNI TEKOČI RAČUN: 10647493
CENA OGLASOV: PO DOGOVORU

34170 GORICA, RIVA PIAZZUTTA 18

TEL 0481 / 533177

FAX 0481 / 536978

34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3

TEL 040 / 365473

FAX 040 / 775419

INTERVJU / EDI RACE

ZAVIRAJMO OSIROMAŠENJE PEVSKE KULTURE!

Edi Race, kdaj ste se pravzaprav približali zborovskemu petju in kako ste začeli voditi zbor?

Po novi maši portoroškega župnika g. Franca Prelca je ostalo mesto organista v naši župniji v Rodiku prazno. Ker mora po mojem mnenju vsak član farnega občestva v njem najti svoje mesto, sem prevzel to delo in mu ostajam zvest do danes.

Petje pa je bilo del mojega življenja že doma, z njim sem se ukvarjal že od otroških let, saj sem pel v šoli in cerkvi.

Kdo je bil Vaš vzornik in učitelj?

Po zaslugi svojega kateheta g. Josipa Vidava sem spoznal skladatelja Stanka Premrla in Alojzija Mala. Od njiju sem dobival spodbude in tudi usmeritve na pot orgljanja predvsem v letih 1958 in 1959. Ob njiju sem rasel, saj sem videl v teh dveh osebnostih vzornika, ki sem ju občudoval kot skladatelja in organista. Pri g. Stanku Premrlu sem dobil najosnovnejše napotke za orgljanje. Povedati pa moram, da je bila v moji vasi zborovska tradicija zelo živa, saj sega ustanovitev cerkvenega pevskega zbora, ki nenehno deluje še danes, v davno leto 1876. Tedaj je učiteljeval v naši vasi skladatelj Anton Hajdrih in dal pobudo za zbor. O Hajdrihu se je pri nas govorilo, še ko sem bil otrok. S posebnim veseljem in ponosom so prepevali njegove pesmi: *Tam na vrtu oljčne gore, Buči, morje Adrijsko, Luna sije*. Te sem kasneje prepeval in učil peti tudi jaz.

Doma ste iz Rodika, a že dolgo vodite tudi cerkveni zbor od Novega Sv. Antona, ki poje tako v

MARKO TAVČAR

Na letošnji zborovski reviji, ki jo je v nedeljo, 1. decembra, priredila Zveza cerkvenih pevskih zborov v Kulturnem domu v Trstu, je bilo podeljeno prestižno priznanje na področju zborovskega delovanja pevovodji Ediju Racetu iz Rodika. Prejel je Gallusovo listino za svoje dolgoletno delovanje in vodenje cerkvenih in posvetnih pevskih zborov.

mešani kakor moški zasedbi. Kako in kdaj ste začeli s tem poslanstvom?

Ko je vodil v letu 1967 cerkveni pevski zbor pri Novem Sv. Antonu Janko Ban, po mami moj rojak iz Rodika in prijatelj iz otroških let, sem se pridružil njegovemu zboru. Ker pa izhajam po materi iz Trsta, iz družine, ki je vedno živela z glasbo, se mi je prepevanje v Trstu zdelo nekaj naravnega. Janka Bana je za kratek čas nasledila Magda Bizjak, po njenem odstopu leta 1973 pa sem jaz prevzel vodstvo zbora.

V praksi ste torej v ne-labkih časih uresničevali slovenski kulturni prostor.

Prav gotovo. Nikoli nisem čutil nikakršne duhovne oddaljenosti med Trstom in svojim bližnjim okoljem, čeprav ju zdaj ločuje meja, ki so jo ustvarili politiki.

Poleg zbora pri Sv. Antonu in Rodiku sodelujete še pri drugih zborih.

Tako je. Vedno rad pomagam pri cerkvenih zborih okoliških župnij, ker verujem v pomembnost teh zborov. Zdi se mi kot kulturne celice, ki so kdaj sicer skromne, a so skozi našo zgodovino ohranjale in krepile narodno zavest, vzgajale v krščanskem duhu, oblikovale ljudi v glasbenem okusu in človeškem dostojanstvu. Kdor pa tako raste, ostaja zvest svoji identiteti in laže kljubuje težavam, ki jih nikoli ni malo.

Vloga organistov je torej izredno pomembna. Žal je bilo premalo narejenega, da bi prišlo do sistematične vzgoje novih

organistov. Kako je mogoče nadoknaditi zamujeno?

Po vojni je bila organistova služba razvredotena, sodelovanje v cerkvi pa je bilo pri nas celo tvegano. Na tej strani meje pa je bilo moderno ne hoditi v cerkev in so se cerkveni zbori pod različnimi vplivi številčno zelo skrčili.

Zdi se mi, da nima glasbeni pouk v šolah ne na tej ne na oni strani meje pravega mesta, petja skoraj ne gojijo več in to se pozna pri vsesplošnem osiromašnjevanju pevske kulture. Orgljanje, vodenje zborov in petje v njih ni tako enostavna zadeva. Naj se ustavim le pri organistu: mora biti glasbeno izobražen, vedno na razpolago, v nedeljah, praznikih in delavnikih. Njegova služba ni plačana. Oporo lahko dobiva le iz vere in ljubezni do glasbe.

Kaj pa menite o naših cerkvenih zborih?

Prav gotovo je delovanje cerkvenih pevskih zborov na Tržaškem zelo trdoživo. Ob prebiranju publikacije, ki jo je ob reviji pevskih zborov izdala ZCPZ Trst, imam pa vendar občutek, da sloni delovanje teh zborov predvsem na požrtvovalnosti posameznih pevcev. Daleč je čas, ko so bili prav cerkveni pevski zbori trdnjave narodne zavesti!

Katero največje zadoščenje ste doživeli kot pevovodja?

Naječje zadoščenje, ki pa ni bilo samo moje, je bilo petje na Velikem trgu v Trstu ob papeževem obisku maja 1992.

Bili ste dolgoletni prijatelj pokojnega Ubalda Vrabca. Kaj nam lahko poveste o njem?

Pokojni prof. Vrabec je postal moj prijatelj, ko se je odločno zavzel za pravico do nastopanja cerkvenih pevskih zborov na prestižni ljubiteljski reviji Primorska poje. Z vsjo svojo avtoriteto je naredil konec absurdni diskriminaciji in razširil pot zdravemu tekmovalstvu. Seveda sem tega mojstra vokalne tehnike kot skladatelja in zborovodjo poznal in cenil že prej. S posegom v korist cerkvenih pevskih zborov se je temu vrednotenju pridružil še veliko spoštovanje.

Seveda sem kasneje spremljal tudi bolj od blizu njegovo ustvarjanje. Skladbe je pisal zborom na kožo. Vedel je, katere težave bo imel zbor pri izvajanju njegove skladbe. Ko mi je pokazal kako partituro, me je vedno opozarjal na nevarnosti in težavnostne stopnje za pevce. Ker je bilo njegovo komponiranje vsaj v obdobju, v katerem sva si bila bliže, vedno namensko, je seveda komponiral tudi za zборе, ki sem jih vodil. Tukaj naj omenim, da sem vodil 18 let tudi zbor prosvetnega društva v Divači in imel z njim mnogo zadoščenja.

Kot mojster pa je Vrabec tudi kritično spremljal in ocenjeval vse pevske nastope.

Še vedno mi je najljubša njegova skladba na geslo iz Prešernove Glose *Slep je, kdor se s petjem ukvarja*, ki je bila tudi njemu zelo pri srcu. V Prešernovem besedilu in v Vrabčevi glasbeni izraznosti je izraženo življenjsko sporočilo ustvarjalcev in tudi skromnih, zvestih in požrtvovalnih poustvarjalcev.

3

ČETRTEK
12. DECEMBRA
1996

DEŽELNI KONGRES SSK BO FEBRUARJA

Deveti deželni kongres Slovenske skupnosti bo 22. in 23. februarja prihodnjega leta v Gorici. Tako je sklenilo strankino deželno vodstvo na svoji zadnji redni mesečni seji v petek, 6. t.m., v Nabrežini.

Glavnina seje je bila posvečena sedanjemu dramatičnemu trenutku Slovencev v Italiji, ki ga zaznamuje zlom Tržaške kreditne banke in sploh kriza t.i. družbenega gospodarstva, kar je še poslabšalo že tako krhki položaj številnih manjšinskih ustanov in organizacij, začeti s Primorskim dnevnikom. Vodstvo SSK je ponovno izrazilo solidarnost z vsemi po nedolžnem prizadetimi ter se za-

vzelo za omejevanje ogromne gospodarske in socialne škode, ki je pri tem nastala. Sicer pa je deželno tajništvo SSK potrdilo svoja že večkrat izražena stališča o teh dramatičnih dogodkih. Zlom TKB pomeni zgodovinski poraz tiste manjšinske politike, ki podreja pravice in koristi slovenske manjšine v Italiji ideološkimi, finančnim in drugim interesom. Nujna je globoka prenova skupne organiziranosti Slovencev v Italiji v znamenju demokratične enotnosti. To je po strankinem mnenju tudi prvi pogoj, da bomo Slovenci v Italiji zaživeli notranje spravljeno ter da bomo lažje uveljavili svoje manjšinske pravice in sploh uredili svoje odnose z drugimi. Gre za stališča in probleme, ki

prav gotovo bodo v središču razprav na februarjem deželnem kongresu SSK, kakor seveda tudi na sekcij-skih in pokrajinskih kongresih, ki se bodo še pred tem zvrstili.

Na petkovi seji deželnega tajništva SSK je bil govor tudi o deželni upravi Furlanije-Juljske krajine, ki je spet dobila novo vlado, ne rešuje pa konkretnih problemov, še zlasti ne tistih, ki so povezani z življenjem slovenske manjšine. SSK nadalje kritično ocenjuje dosedanje zadržanje Prodijske vlade do Slovencev v Italiji, večjo pozornost do te problematike pa pričakuje tudi od matične Slovenije.

IN MEMORIAM POLDI GRUDEN

Polda Gruden nas je mirno zapustila. Tako mirno, kot je neopazno živela.

Rodila se je v številni nabrežinski družini. Njen oče se je po 17-letni avstrijski žandarski službi vrnil domov in se v domači vasi poročil z domačinko. Stanovnje si je izbral v Trstu, kjer je živel do prve svetovne vojne; takrat se je vrnil v hišo svoje žene v Nabrežino. V družini je bilo sedem otrok.

Polda je hodila vsak dan v službo v Trst, včasih tudi peš. Zaposlila se je pri špedicijski družbi Adriatica, kjer je veljala za vestno uradnico in je delala, vse dokler je niso fašisti odpustili. Nekaj časa je nato v Nabrežini poučevala šivanje, na-

kar se je preselila v Ljubljano, kjer je kot dobra stroje-piska odprla svoj urad za prepisovanje in razmnoževanje tiskanih dokumentov. Prav v njenem uradu je bil tudi eden izmed centrov protifašistične primorske organizacije. Zaradi protifašističnega dela je bila v letu 1942 tudi nekaj časa zaprta. Fašistične oblasti so jo namreč poznale kot aktivno Slovenko in mater hčere tigrovca-terorista dr. Sardoča.

Polda je v Ljubljani preživela drugo svetovno vojno ob podpori Rejca, Zelena in ostalih tigrovcev, ki so jih Italijani poznali kot velike nasprotnike in so jih imeli za "teroriste".

Po svetovni vojni se je Polda vrnila v Trst in se zaposlila pri naših časopisih:

najprej pri Ljudskem tedniku, nato je do upokojitve delala pri Primorskem dnevniku. Za to zaposlitev se je odločila kljub ponudbi špedicijske družbe SAIMA, ki se ji je na tak način hotela oddolžiti za izgubljeno delovno mesto v času fašizma.

Po upokojitvi je s hčerkino družino preživljala svojo dolgo jesen, dokler je ni "bela žena" pobrala v začetku njenih sto let tihega in dolgega življenja.

"Draga teta" - bila je namreč moja teta - "že kot mladenka si se zavedala svojih dolžnosti in si zato brez kakršnih koli kompromisov plačala svoj manjšinski dolg svojemu narodu. Naj Ti gre danes vsa zahvala vseh ljudi, ki so te poznali in so Te v velikem številu pozdravili ob Tvojem odhodu!"

ANTEK

ČLOVEK - BITJE VERE (15)

ZVONE ŠTRUBELJ

Naša razmišljanja poskušajo odkriti človekovo najgloblje duhovno naravo in tista nagnjenja v njej, ki so temelj, na katerem gradi krščanska vera. Krščanstvo ne zanikuje človekove narave, ampak jo privzema in oblikuje z ideali evangelija. To kratko in jasno definira teološko načelo, da "milost predpostavlja naravo". V enem od prispevkov smo se razpisali o tem, kako krščanstvo z idejo božjega učlovečenja jemlje človeka do konca zares in računa na njegovo bivanjsko stvarnost kot na konkretno podlago za kakršnokoli versko sporočilo. To je tudi zarisan delovno polje krščanske antropologije, ki obravnava človeka kot nosilca božje podobe, od Boga ustvarjenega in po Kristusu odrešenega bitja.

Vseskozi smo podkropili razmišljanje o človeku z izsledki sodobnih antropoloških znanosti, ki merijo in analizirajo pojav človeka v raznih zgodovinskih obdobjih. Najprej smo prikazali, kako je človek po svojem naravnem duhovnem nagnjenju predvsem bitje vere. Odtod smo prišli do trditve, da je človek v svoji notranji drži vedno naravnat na prihodnost, je bitje upanja. K temu bomo dodali nekaj uvidov o tem, da je človek bitje ljubezni.

Od časa do časa se v zgodovini pojavljajo misleci, preroki, ki ljudi opozarjajo na njihove pozabe. V našem 20. stoletju je miselno zgradbo zahodne civilizacije do temeljev premeril filozof judovskega porekla Emmanuel Levinas. Podobno kot Heidegger, ki je opozoril na pozabo bitja, je Levinas odkril in razgrnil drugo temeljno pozabo: sočloveka, bližnjega. Svojo dialoško filozofijo je podobno kot njegova judovska predhodnika Martin Buber in Rosenzweig utemeljil na biblični način. Začel jo je s trditvijo: v začetku je bil "ti". Prva evidenca človekovega življenja je pojav bližnjega, navzočnost "ti" - ja.

Moj bližnji se pojavlja kot obraz, na katerem je zarisana sled transcendence, Boga samega. Prva zapoved, ki jo berem v očeh drugega, je: ne ubij me! Ta je bila navzoča že v očeh Abela. Gre za prvo in absolutno zapoved, kar seveda pomeni, da drugega lahko izničim, ga lahko ubijem. Drugi klic, ki ga berem v očeh bližnjega, je prošnja: "Ne pusti me umreti!" ali točneje: "Ne pusti me umreti samega!" To je druga oblika prve in absolutne zapovedi: ne ubij me!

Obraz umirajočega prosi usmiljenja, prosi življenja. Klič me in nimam pravice, da ga zapustim. Če v tistem trenutku skrijem svoj obraz, postanem njegov rabelj. Rabelj je človeško bitje brez obraza.

Drugi, moj bližnji, se mi še posebej pojavlja v osebi vdove, reveža, sirote, tujca. Vsi tisti, ki jih je zgodovina zdrobila, zatajila in uničila, so postali apokaliptična rodna tla, na katerih raste bodočnost. "Drugi, moj bližnji, obstaja, ker je obstajal Auschwitz," je pred dobrimi 20 leti zapisal Levinas. Od deportirancev s Sinaja do holokavsta v Auschwitzu je to privilegiran obraz drugega.

V navzočnosti drugega, svojega bližnjega, pa lahko odkrijem sled "tretjega", Boga. Bog je namreč luč ti-ja. Krščanski mislec Gabriel Marcel je v knjigi *Homo viator* (Človek popotnik) zapisal: "Začutil sem pijanost od večnega Ti-ja in želel sem ga razširiti po vsem svetu." Ta večni Ti se smehlja v tisoč odtlenkih. Sončni žarek v listih drevesa ti daje slutiti njegovo navzočnost. Zapisan je v vse stvari, raztresen je v prostranem vesolju. Tako Martin Buber ob pogledu na svojo mačko zapiše: "Gledam v oči svoje mačke. Svet ti-ja se vzdiguje iz globin. Strese me!"

Nesmrtni in večni Ti pa je seveda kot božji pečat v vsakem pristnem odnosu ljubezni. Bog je ljubezen. S to preprosto in energično trditvijo je Jezus iz Nazareta osvojil svet. Bog ni pravilo, misel ali sodba. Bog je ljubezen!

PRED BOŽIČEM

V teh dneh se začenja tudi pri nas nakupovalna mrzlica, ki jo spodbujajo predvsem sredstva javnega obveščanja. To velja zlasti za razviti svet. To pomeni: pri nas, kjer je praznik Kristusovega rojstva - Božič izprazen vsake duhovne vsebine, se predvsem na ekranih in v časopisu predstavlja Božič kot praznik obilne jedače in izmenjave daril. Kako daleč je ta praznik od hlevčka v Betlehemu in pričakovanja rojstva Odrešenika! Kristjani bi morali biti ob Božiču v zgled drugim in bi zato morali paziti, da ne mečemo denarja skozi okno. Božič nam mora pomeniti predvsem rojstvo Vesele novice, ne pa neumno nakupovanje nepotrebnih stvari, katerih imamo doma že itak preveč in ne služijo ničemu, razen morda temu, da v nas samo še večajo duhovno praznino!

VSESLOVENSKO ROMANJE V RIM

MARIJA PRIMC

Potekalo bo v znamenju papeževih besed: "Slovenija, znamenita dežela v srcu Evrope."

V zahvalo papežu Janezu Pavlu II. za obisk v Sloveniji in ob osvetlitvi slovenske božične smreke na Trgu sv. Petra bo od 13. do 15. decembra vseslovensko romanje v Rim. Poromalo bo nad 3.400 slovenskih vernikov. Na romanje - drugo najbolj množično doslej - bo večina romarjev odšla z avtobusi, ki jih bo odpeljalo v Rim okoli 60, petsto romarjev pa se bo odpeljalo z letali. Romanje, ki je v znamenju papeževih besed, izrečenih ob njegovem obisku 19. maja na letališču v Mariboru "Slovenija, znamenita dežela v srcu Evrope", bo spremljalo prek sto duhovnikov in 30 novinarjev. Kot je dejal na tiskovni konferenci (pripravil jo je prejšnji teden odbor za slovensko romanje v Rim) pomožni škof Alojz Uran, bo romanje razdeljeno v tri dele: tradicionalni obisk grobov apostolov Petra in Pavla, srečanje s papežem, ki se ga bo udeležil tudi predsednik države Milan Kučan, in slovesna osvetlitev božičnega drevesa, ki je letos prišlo iz Slovenije.

Romanje bo imelo prvo postajo v cerkvi sv. Janeza Bosca v južnem predmestju Rima. V soboto, 14. t.m., bo bogoslužno srečanje v baziliki sv. Petra, kjer bo vodil bogoslužje državni tajnik kard. Angelo Sodano. Somaševali bodo slovenski škofje: dr. Franc Kramberger, Metod Pirih, Alojz Uran, dr. Jožef Smej, apostolski nuncij v Sloveniji nadškof Edmond Farhat in 150 duhovnikov. Pri slovesnem mašnem bogoslužju, ki se ga bo udeležil tudi predsednik Milan Kučan, bo pel mešani pevski zbor Anton Förster iz Ljubljane, na orgle pa ga bo spremljal Tone Potočnik.

Ob 12. uri bo v dvorani Pavla VI. srečanje s svetim očetom, ki se ga bodo udeležili Kučan, slovenski škofje, člani cerkvenega in državnega odbora za pripravo letošnjega papeževskega obiska, ministra Andrej Šter, Jože Osterc in verjetno tudi Janez Dular. Zahvalo za njegov tridnevni obisk v Sloveniji mu bosta izrekla podpredsednik Škofovske konference mariborski škof Kramberger in predsednik državnega odbora za pripravo papeževskega obiska v Sloveniji minister Andrej Šter. V imenu cerkvenega odbora bodo papežu izročili nekaj spominskih daril: skoraj štiri metre dolg iz vitic spleten rožni venec, ki simbolizira

13,5 milijona zmoljenih rožnih vencev v času priprav na obisk sv. očeta; kot simbolične sadove zemlje in dela človeških rok pa štajerska vina, pršut, med, košaro in prt iz idrijskih čipk, kot simbolične sadove duha pa novi prevod Sv. pisma, knjige in videokaseto o njegovem obisku. V imenu državnega zbora pa bodo papeža obdarovali s kristalno vazo z vgravirano podobo bloškega smučarja.

Popoldne bo slovesnost na Trgu sv. Petra ob osvetlitvi slovenskega božičnega drevesa ob vatikanski in slovenski himni. Po pozdravnem govoru veleposlanika Republike Slovenije pri Sv. sedežu dr. Štefana Faleža bosta govorila Milan Kučan in predstavnik Sv. sedeža, nato bodo osvetlili drevo in začel se bo kulturni spored. Sodelovali bodo pihalni orkestri Svca iz Zagorja, folklorna skupina Preloka iz Bele krajine, vokalna skupina Krila, ansambel Gašperji, Joži Kališnik in Ivan Hudnik. Smreka iz kočevskih gozdov, ki so jo pripeljali v Rim že ta teden (poleg velike smreke so odpeljali še nekaj manjših drevesc, ki bodo krasila vatikanske urade in avdienco dvorano), je stara okoli 75-77 let, visoka 28 metrov in tehta 4233 kilogramov, njeno deblo pa obsega 219 centimetrov. Okrašena bo z oblanci in drugimi okraski - izdelki slovenskih obrtnikov. Ob smreki bodo še jaslice v naravni velikosti.

V cerkvi sv. Ignacija bo v soboto tudi koncert mešanega pevskega zbora Anton Förster pod vodstvom prof. Jožeta Trošta.

Slovenski kmetijski minister Osterc bo po avdienci v soboto v vatikanskih vrtovih v spomin na trajno prijateljstvo med Slovenijo in Vatikanom zasadil drevesce bukev, ki je po mnenju strokovnjakov najbolj pogosto drevo v Sloveniji.

Pred odhodom v Slovenijo v nedeljo se bodo romarji sešli na skupnem bogoslužju v baziliki sv. Pavla.

NAŠA LUČ MED SLOVENSKIMI ZDOMCI

JURIJ PALJK

Decembrska številka *Naše luči*, glasila *Zveze slovenskih izseljenskih duhovnikov in pastoralnih sodelavcev v Evropi za verska, kulturna in narodna vprašanja*, je tudi tokrat zelo bogata.

Naša luč je barvna revija, ki jo prevečkrat zanemarjamo, saj se v zamejstvu ne zavedamo dovolj pomena, ki ga ima med Slovenci po svetu. Glavni urednik revije je Janez Pucelj, ki deluje med Slovenci v Nemčiji, odgovorni urednik pa je Ljubo Bekš iz Ljubljane. Izdajatelj revije je slovenski verski tednik Družina v Ljubljani.

Uvodno razmišljanje na temo Božiča je tokrat napisal škof Jože Kvas. V pogovoru meseca je objavljen pogovor z dr. Francetom Dolinarjem, znanim slovenskim zgodovinarjem in soavtorjem knji-

ge o Rožmanovem procesu. Med drugim prof. Dolinar pravi, da je bil ljubljanski škof Rožman izredno delaven človek, dobrega srca in velik poštenjak. Nadalje ugotavlja, da je Rožman do smrti iskal odgovor na vprašanje, ali sta on osebno ali katoliška stran med drugo svetovno vojno ravnala prav. Razmišljanje z naslovom *Moliti*

je prispeval Jože Urbanija, medtem ko Iztok Kržič piše o Svetem pismu in zgodovinskih knjigah. Janez Zagar, župnik v Predarlskem, švabski deželi, kjer ob Bodenskem jezeru v Avstriji skrbi za slovenske izseljence, predstavlja svojo - za slovenske vernike izredno veliko - župnijo. O vseh svetih je pripravil zapis France Dolinar, medtem ko slovenski filozof dr. Anton Stres piše o volilni tekmi v Sloveniji. Lea Deželak je pripravila zapis o izpopolnjevanju v Sloveniji učiteljev slovenskega jezika v ZDA in Kanadi. V rubriki *Politični utrip v domovini* sta ponatisnjena pogovor iz Slovenca z dr. Hubertom Požarnikom in pogovor s prvim predstavnikom izseljenskih Slovencev v slovenskem parlamentu Marijanom Schifferjem. Sledijo zapisi iz življenja slo-

venskih župnij po svetu. Veliko prostora je tokrat posvečenega srebrnemu jubileju slovenske župnije v Ingolstadt v Nemčiji. Sploh pa je ta niz raznovrstnih zapisov iz različnih držav v reviji najbolj zajeten. Govori o tem, kako veliko naredijo naši slovenski duhovniki med slovenskimi izseljenci, da le-ti ostanejo kristjani in predvsem Slovenci.

V reviji *Naša luč* sta še povest Lojzeta Kozarja *Materina ruta* in rubrika *Slovenija moja dežela*, ki vsebuje kratke vesti iz domovine za zdomce. Revija zaključuje dobra rubrika slovenske slovnice in pravopisa, ki nosi naslov *Povejmo po slovensko*. Podobno rubriko bi gotovo potrebovali tudi naši ljudje v zamejstvu.

Poleg tega, da je revija izrednega pomena za naše zdomce po svetu, je koristna tudi tistim, ki bi radi vedeli, kje se po svetu ljudje še trudijo, da bi ohranili svojo govorico in ostali Slovenci.

PAPEŽEVA USPEŠNICA

»DAR IN SKRIVNOST«

Ob svoji zlati maši je sv. oče pregleadal svojo preteklost do škofovskega posvečenja. Nastala je knjiga, ki z živo besedo priča, da je mašništvo res dar božji in obenem skrivnost, dar božji in skrivnost bodisi za sv. očeta kot za vsakega drugega mašnika.

Knjigo je izdala Libreria Editrice Vaticana in je že prevedena v številne jezike. Čakamo še na slovenski prevod. V italijanskem jeziku je že doživela dve izdaji in vse kaže, da je to res "uspešnica" leta 1996.

Knjigo bi lahko razdelili na dva dela: v prvem, ki je najbolj obširen, sv. oče Karol Wojtyła govori o svoji mladosti, mašniškem posvečenju in službah, ki jih je opravljal kot kaplan in profesor. Svoje škofovstvo v Krakovu in papeštvo omenja le mimogrede. Iz njegovega pričevanja o prehojeni poti do mašništva in škofovstva je razvidno, kako ga je na poseben način spremljala božja Previdnost. V uvodu piše: "Kar pripovedujem, ne glede na zunanje dogodke, spada k mojim globokim koreninam, k moji osebnosti izkušnji."

MLADA LETA

Ta "osebna izkušnja" se začne v gimnaziji. Razred je obiskal krakovski nadškof Adam Stefan Sapieha in katehet je določil študenta Karola Wojtyła, da pozdravi nadškofa. Ob slovesu je nadškof vprašal, kaj bo fant študiral po maturi: "Študiral bo filologijo poljskega jezika." Nadškof je odvrnil: "Skoda, da ne bo študiral teologije."

Mladi študent je bil res zaljubljen v jezikoslovje, pesništvo in teater. Po maturi se je leta 1938 vpisal na filozofsko fakulteto na univerzi v Krakovu. Toda samo za eno leto, kajti 1. septembra 1939 je nacistična Nemčija napadla Poljsko in 6. septembra so nacisti vse

profesorje internirali v Sachsenhausen. Študija na univerzi je bilo konec. Kaj tedaj? Številne študente so internirali, Karol Wojtyła pa je šel kot delavec v kamnolom, ki je bil povezan s kemično tovarno Solvay. Postal je delavec, sicer bi ga lahko odgnali kam v Nemčijo na delo. Kljub temu je ostal s skupino prijateljev, ki so skrivaj pripravljali gledališke nastope za ožji krog znancev.

MAŠNIK

Obrat v njegovem življenju nastopi leta 1942. Nadškof Sapieha je v svoji palači začel zbirati fante za teološki študij, seveda skrivaj. Delavec Wojtyła se je prijavil, ker se je odločil, da hoče postati mašnik. Podnevi je delal, ponoči je študiral teologijo. To je trajalo do januarja 1945, ko so Krakov osvobodile ruske armade in so se nacisti umaknili. Življenje in študij v bogoslovju sta postala bolj normalna. Tako je imel možnost končati študij teologije. Škof pa

je spoznal, da je Karol nadarjen, zato je sklenil, da pojde v Rim na specializacijo. Da bi ne izgubil leta, ga je predčasno posvetil 1. novembra 1946, tako da je lahko kmalu po novi maši odšel v Rim. Stanovanje je dobil v belgijskem zavodu, vpisal pa se je na univerzo Angelicum.

Ob teh podatkih se sv. oče spominja raznih dogodkov, časov vojne, npr. deportacije poljskih duhovnikov v Dachau. Deportirali so jih okrog tri tisoč; številni so bili odpeljani v Sibirijo in Srednjo Azijo. Posebej omenja prijatelja, ki je skupaj z njim na skrivaj obiskoval bogoslovje. Nekega dne se ni javil. Na zidovih se je pojavil plakat z imeni ustreljenih Poljakov. Med njimi je bil tudi njegov prijatelj. Hudi časi torej, ki smo jih poznali tudi Slovenci.

ŠKOF IN PAPEŽ

V Rimu je Karol Wojtyła ostal dve leti ter poletne počitnice preživel med rojaki v Belgiji, na Holandskem, v Franciji. Po vrnitvi iz Rima je bil najprej za kaplana, potem za profesorja v bogoslovju. "Škof sem postal 12 let po mašniškem posvečenju". Udeležil se je drugega vatikanskega vesoljnega cerkvenega zbora (1962-1965). Po smrti Pavla VI. so se kardinali zbrali v Vatikanu za izvolitev novega papeža. Že takrat se je pojavilo ime kardinala Karola Wojtyła. Varšavski kardinal Višinski mu je prišepnil: "Če te bodo izvolili, ne odkloni!" In res, 16. oktobra 1978 je bil na začudenje vseh izvoljen za Petrovega naslednika prav Karol Wojtyła. Od leta 1926 je postal prvi papež neitalijan, ki je po izvolitvi zaklical svetu: "Ne bojte se Kristus!"

Tega Kristusa pogumno oznanja do danes. Bog mu daj, da bi ga še dolgo oznanjal.

KH

VSEDRŽAVNA KAMPANJA

SPOMNI SE: DARUJ DO 31. DECEMBRA!

Svoj prispevek za vzdrževanje duhovnikov lahko odtegneš pri davčni prijavi IRPEF.

darove za vzdrževanje duhovnikov, manj denarja ostane od Osem od tisoč za gradnjo novih cerkva, za vzdrževanje obstoječih, za širjenje evangelija, za karitativne dejavnosti in potrebe vseh škofij na svetu... Ne pozabimo," piše dalje v članku, "da je 10 tisoč lir več za vzdrževanje duhovnikov deset tisoč lir več za karitativne dejavnosti, za pastoralno in gradnjo cerkvenih struktur. Dar za vzdrževanje duhovnikov je torej "super-dar", ki financira vse dejavnosti življenja Cerkve, v katero verujemo." Prav tako je.

Ekonomski pogled na stvari, vezan na Cerkev in predvsem na vzdrževanje njenih duhovnikov, morda pa, žal, ponuja podobo ustanove, ki pretirano išče materialna jamstva; ta pa izniči pomembno razsežnost previdnosti. Prav zato velja spomniti na besede Janeza

Pavla II. iz leta 1985, potem ko je vstopila v veljavo reforma konkordata: "Novi sistem vzdrževanja duhovnikov naj omogoči, da se bodo tako duhovniki kot verniki bolj živo zavedali dejstva, da pripadajo eni drugim. Oboji naj se tudi zavečajo, da so po svojem položaju in zmožnostih odgovorni za življenje in delovanje Cerkve." Udeležba vernikov pri ekonomskem vzdrževanju predstavlja torej znamenje in sad soodgovornosti znotraj cerkvene skupnosti in pripomore k rasti milosti in k izkušnji občestva. Kajti če je res, da "ne delajo Cerkve ekonomska sredstva", potem je tudi res, da Cerkev, ki rase v moči Duha vstalega Kristusa, ne more se ne dotakniti tudi razsežnosti človeških snovnih dobrin, torej tudi gospodarske plati. (Maria Grazia Bambino)

DO 31. DECEMBRA ODDAJ SVOJ DAR ZA VZDRŽEVANJE DUHOVNIKOV (*)

■ Lahko uporabiš pošto, nakazilo, ki ga boš dobil v svoji župniji ali v najbližjem poštnem uradu. Nakazilo je naslovljeno na tekoči račun št. 57803009 - Istituto Centrale Sostentamento Clero - Via Aurelia 481, 00165 ROMA.

■ Prispevek lahko oddaš tudi v Škofijskem inštitutu za vzdrževanje duhovnikov v svoji škofiji.

■ Lahko prispevaš tudi z bančnim nakazilom v svoji banki in ga nasloviš na Istituto Centrale Sostentamento Clero.

(*) Pomembno je, da oddaš dar za vzdrževanje duhovnikov. Kdor želi, ima še ugodnost: lahko namreč odšteje darovani znesek pri davčni prijavi. Vse darove za vzdrževanje duhovnikov, ki jih nakažete na naslov Istituto Centrale Sostentamento Clero, lahko odšete pri davčni prijavi (imponibile Irpef) v znesku do dveh milijonov lir letno. Če boste oddali svoj dar do 31. decembra letos, boste lahko denarni znesek odšteli pri davčni prijavi za naslednje leto.

BESEDA ŽIVLJENJA

3. ADVENTNA NEDELJA

SILVESTER ČUK

RAZSVETLIMO OKOLJE Z BOŽJO LUČJO!

Leta 1988 je pri založbi Družina v Ljubljani izšla dragocena knjiga *Poslanstvo ljubezni*, ki prinaša izbrane misli matere Terezije iz Kalkute, ustanoviteljice družbe Misijonark ljubezni. Misli so razvrščene za posamezne dneve bogoslužnega leta, od prve adventne nedelje pa vse do konca. Te misli so zelo preproste in bralcu gredo do srca, saj za vsako besedo vidi to izredno ženo, ki se ima za orodje božje ljubezni in nič več.

Za zadnji adventni teden, dneve neposredne priprave na božični praznik, so misli pod skupnim naslovom *Ljubezen se začne doma*. Mati Terezija nam najprej zastavlja vprašanje: "Če bi Marija in Jožef iskala prostor, da bi tam nastanila Jezusa, ali bi izbrala vaš dom in vse, kar je v njem?" Za naslednje dni pa nam "živa svetnica našega časa" namenja naslednje stavke: "Kje se začneja ljubezen? Doma. Naučimo se ljubezni v naši družini. V naši lastni družini imamo morda zelo uboge ljudi in jih sploh ne opazamo. Nimamo časa, da se jim nasmehnemo, nimamo časa, da se pogovorimo drug z drugim... Naredite iz vašega doma in iz vaše družine drugi Nazaret, kjer vladajo ljubezen, mir, veselje in edinost, kajti ljubezen se začneja doma."

V teh predbožičnih dneh, ko smo vendarle nekoliko bolj mehki, se najbrž včasih potrudimo, da bi pozorneje služili tistim, ki so okoli nas. Ko so prazniki mimo, pa je spet vse po starem. Jezus je prišel, da bi bil med nami ne samo en dan, en teden ali kakšen mesec, ampak vedno, vsak trenutek. Njegovo bližino naj bi čutili v ljudeh ob sebi, kajti - kot izpovedujemo v Veri - On se je učlovečil. Zavest božje bližine naj vernega človeka napolnjuje z veseljem, z življenjsko vedrino in iskrenim služenjem.

"Bil je človek, od Boga poslan, da bi pričeval o luči," nam govori danes v evangeliju apostol Janez. Iz vsakdanjega življenja vemo, da so dobri ljudje kakor luči, ki s svojo dobroto prinašajo v svojo okolico svetlobo in toploto. Svetloba je znanilka veselja. Pred božičnimi prazniki so naša mesta polna migetajočih lučk, ki jih imamo radi, saj je v vsakem od nas nekaj otroka. Vsak otrok pa po naravi hrepeni po luči. Najpomembnejše je, da se trudimo za to, da bi bili luč drug drugemu, in to bomo, če bosta v nas Kristusova svetloba in toplota njegove ljubezni. Z vsako sebičnostjo, kar je v bistvu naš greh, hote ugašamo v sebi božjo svetlobo in širimo okoli sebe mrzlo temo.

"Gospod, ti nam prižigaš luč upanja in v tvoji svetlobi nam vse postane svetlo," molimo duhovniki v svojih bogoslužnih molitvah te dni. V tej molitvi je zajet smisel božičnega praznika: Jezusovo učlovečenje, njegovo rojstvo in bivanje med nami nam prižiga luč upanja, ki osvetljuje vse naše življenje. Bog želi, da s to svetlobo prežarimo svoja srca in jo izžarevamo okoli sebe. Naše okolje naj bo razsvetljeno - pa ne le v času okrog Božiča - ne z umetnimi lučkami, ampak z božjo lučjo v nas!

ZDRAVJE MATERE TEREZIJ PEŠA

Iz Indije prihaja vest, da se je zdravje matere Terezije, Nobelove nagrajenke za mir in velike prijateljice najrevnejših na svetu, izredno poslabšalo. Dobila je pljučnico, zato so jo tudi premestili na intenzivno nego. Kot je znano, je bila mati Terezija pred časom operirana na srcu, to je bil že četrti poseg, ki so ga zdravniki opravili na srcu drobne, 86 let stare matere Terezije. V zadnji kirurški poseg je mati Terezija privolila šele po dolgem prigovarjanju, sama si je namreč zelo želela umreti. Zato sedaj časopisne stolpce tudi izrazito katoliških časnikov polnijo komentarji, kako to, da ji niso zdravniki izpolnili želje po naravni smrti.

Materi Tereziji seveda želimo čimprejšnje okrevanje in to, da bi še dolgo bila vest človeštva in živa priča izpraševanja vesti presitemu razvitemu svetu.

5

ČETRTEK
12. DECEMBRA
1996

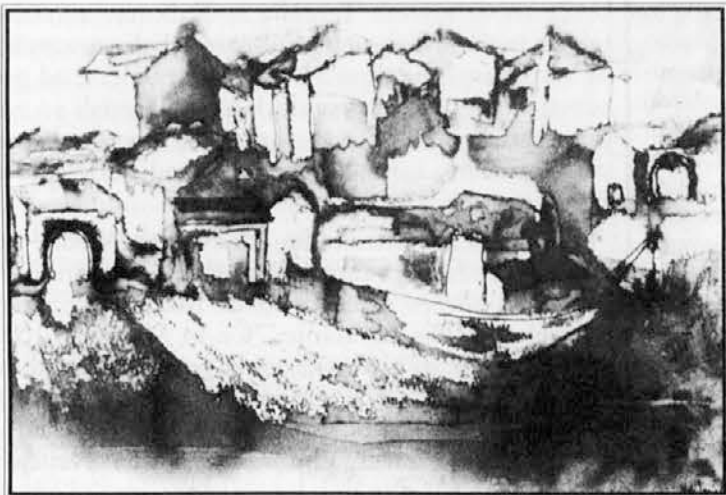

OB ŽERJALOVIM RAZSTAVI V TOLMINU

SODOBNA STILIZACIJA KRAŠKEGA SVETA

MARKO VUK

Že dobrega četrto stoletja je minilo, odkar se je na slovenskem likovnem področju v zamejstvu pojavilo ime Edija Žerjale, ki je prve umetnostne nauke prejel še v gimnaziji, kjer ga je likovno vzgojo poučeval Avgust Černigoj...

Kasneje je obiskoval tudi Černigojevo zasebno šolo, izpopolnjeval se je v figuri pri Ninu Perizziju, v grafiki pa v Urbinu in v grafični šoli Carlo Sbisà v Trstu. Leta 1970 je bil med pobudniki Grupe U, ki so jo poleg njega sestavljali še naslednji tržaški umetniki: Robert Kozman, Deziderij Švara, Franko Vecchiet, Franko Volk in Boris Zuljan. Leta 1987 je bil med ustanovitelji skupine *Gruppo associativo incisori Trieste*.

Edi Žerjal se je na začetku umetniške poti ukvarjal z oljem, kasneje je prešel na grafiko ter je ustvarjal linoreze, lesoreze, jedkance in monotipije. V zadnjih letih pa se intenzivno ukvarja z akvareli. Pojavlja se tudi kot ustvarjalec knjižnih oprem, plakatov, gledaliških scen in barvnih oken, slednjih za cerkvene potrebe. V različnih likovnih zvrsteh je njegov umetnostni izraz moderen, a ob hkratnem upoštevanju tradicije in kraških starin.

To usmeritev jasno občutimo tudi ob razstavi v Tolminu, pri ka-

teri se je avtor odločil, da pokaže javnosti izbor grafik in akvarelov. Pred seboj imamo tako prerez ustvarjalnosti zadnjega desetletja, v katerem opazamo skupne prvine, pa tudi razlike, zlasti v formalnem in tehničnem pogledu. Že na prvi pogled nam vzbudi pozornost dejstvo, da se je Edi Žerjal sicer rodil ter živi in dela v mestu, vendar je njegov pogled uprt v odmaknjene, a likovno zanimive kotičke Krasa, ki pozornemu in občutljivemu umetniku nudijo hvalno snov za ustrezno stilizirane likovne predelave. Ta trditev še posebej velja za razstavljene grafike, ki so daleč od konvencionalnih realističnih interpretacij, umetnik nam namreč v njih na višji, estetsko poudarjeni ravni približuje svet kraških zidov, potemnelih in izpraskanih ometov, ljudsko naglašanih svetnikov v pilih, arhitekturnih detajlov kraškega stavbarstva in kamnarstva, starih letnic, vklesanih v kamen, glagoljanskega izročila Istre. Pri tej usmeritvi bi ga lahko tematsko primerjali s Spacalom, vendar so Žerjalove

grafike manj geometrično stroge, pač pa izrazno sproščenejšje ter formalno navidez naključne. Zdi se, da se v njih skriva naša osebna in skupnostna človeška zgodba v neizbežni razpetosti med življenjem in smrtjo, rešitev pa umetnik išče v iskanju zgodovinskih korenin, ki določajo tudi našo sedanjost in prihodnjo usodo.

Opazno je, da se je Edi Žerjal v zadnjem obdobju nekoliko oddaljil od izrazito sodobne grafične stilizacije, prisotne v evropski in slovenski umetnosti zlasti v 60. in 70. letih tega stoletja; odločil se je za drugačno likovno tehniko in bolj konkreten slog. Njegov zorni kot se je razširil, od drobnega detajla je prešel v širši pejsažni pogled, tako čiste krajine kot kraške vedute, obogatene z značilno sredozemsko strnjeno kraško arhitekturo. To spremembo opazamo v novejših akvarelih, ki nam približujejo kraško pokrajino v spremembah letnega časa zlasti v bleščeči svetlobi poletja ali v živobarvnem razkošju jeseni. Pojavljajo se pri njem podobni barvni in svetlobni učinki, kot jih srečamo npr. pri odličnem, žal prezgodaj umrlem primorskem koloristu Silvestru Komelu.

Na Žerjalovih kraških vedutah opazamo dominanten ton, npr. rumenorjav ali modrozelen, na njih jasno ločimo okolje z nakazano globinsko perspektivo, obrisi stavb so zarisani s tušem. Vendar sta obe uporabljeni tehniki, akvarel in tuš, organsko povezani, tržaški umetnik pa svoje akvarele obravnava predvsem kot barvni in svetlobni pojav, ti ponekod spominjajo skoraj na barvna okna.

A kljub dilemam, ki jih slutimo v ustvarjalnem ozadju Žerjalove umetnostne osebnosti, je njegov umetniški credo v osnovi optimističen, saj se umetnik zna radovati nad drobnimi čudesi narave in človekovega uma, prav tako nad ozelenim razkošjem kamnite kraške planote, ki se razprostira nad njegovim domovanjem v Tržaškem zalivu.

SIVČEVA KNJIGA BISERI BOLEČINE

MARIJA PRIMC

Izpod peresa Ivana Sivca, enega najbolj branih slovenskih sodobnih pisateljev, je pred kratkim izšla knjiga *Biseri bolečine*; to je pisateljeva 26. knjiga.

Delo, ki prikazuje slike iz življenja goriškega slavčka, ljubljence vsega slovenskega naroda, velikega primorskega pesnika Simona Gregorčiča, in je izšlo le malo pred 90-letnico njegove smrti, so sredi novembra predstavili ob obletnici pesnikove smrti na literarnem večeru v klubu družbe *Mi amigo* v Mengšu. Predstavitve knjige sta pripravila Kulturno društvo Franca Jelovška in družba *Mi amigo* iz Mengša. Pri predstavitvi knjige so sodelovali z Gregorčičevimi pesmimi mezzosopraniška Jožica Kališnik, prvi slovenski citrar Miha Dovžan, dramski prvak Andrej Kurent z recitacijami Gregorčičevih pesmi (preroška pesem *Soči*, ki jo je pesnik zasnoval, ko mu je bilo 18 let, in *Človeka nikar*) in z odlomkom iz omenjene Sivčeve knjige, pa glavni urednik Družine dr. Janez Gril in pisatelj Ivan Sivec. Avtor je knjigo posvetil svoji ženi Sonji v zahvalo za nesebično podporo pri ustvarjanju. Knjigo je izdala Družina. Oblikoval pa jo je Tone Seifert.

Čemu naslov *Biseri bolečine*? Kot je dejal Ivan Sivec na predstavitvi, je Gregorčič pesnil v bolečini in v bolečini se vedno pesem rodi. Zato tak naslov knjige. Pisatelj je želel prikazati Gregorčiča nekoliko mehkejšega, ga v literarni podobi prikazati od rojstva do smrti s posebnimi poudarki na dogodke, ki so bili doslej manj znani. Gre za prvo tovrstno delo pri nas, ki najbolj branega in največkrat uglasbenega pesnika (uglasbenih je 250 Gregorčičevih - t.j. polovico njegovih pesmi) prikazuje v vsej pesniški veličini in človeški skromnosti. In potem - pravi nadalje Ivan Sivec - je Gregorčič pesnik po milosti božji, kot je zapisal Ivan Cankar; France Prešeren je akademski pesnik, Gregorčič pa je pesnil v ljudskem jeziku. K pisanju knjige je pisatelja Sivca vzbudil profesor Janez Dolenc, ki mu je bil tudi vodič pri pisanju knjige.

Na predstavitvi te knjige je dr. Gril dejal, da so ljudje, ki so v Družini brali to knjigo v podlistku, preden je izšla, nestrno pričakovali njen izid. "V prehodu v novo tisočletje je danes treba, da ponovno odkrijemo vrednote in mogoče po njih naravnomo svoje kompasne," je še rekel.

UMRL JE PROF. DR. JOŽE DUHOVNIK

Naši sodelavki prof. Andreji Duhovnik je umrl oče, prof. Jože Duhovnik.

Univerzitetni profesor Jože Duhovnik se je rodil 9. marca 1913 v skromni hiši v Medvodah ob cesti med Ljubljano in Kranjem. Šolal se je v Ljubljani, kjer je tudi postal najmlajši doktor znanosti v takratni državi. Bil je zaposlen pri angleški družbi *Trebča Mines* in bil med postavitelji temeljev visokošolskega študija na univerzi v Ljubljani na področju rudarstva in mineralogije. Vse življenje je bil premišljeno dosleden, razgledan in razumevajoč človek, skro-

men po naravi. Bil je veren in prav zaradi tega je bil večkrat deležen velikih krivic. Vse generacije slovenskih študentov tehničnih smeri so prof. Duhovnika zelo cenile. Tudi po upokojitvi je bil med strokovnjaki zelo cenjen in spoštovan. Med vojno je njegova družina utrpela veliko izgubo, saj so prav med vojno trije njegovi bratje umrli. Prof. Jože Duhovnik je umrl 4. decembra letos, na dan svete Barbare, zavetnice rudarjev. Pogreb pokojnika je bil v torek, 10. decembra 1996, v Šentvidu pri Ljubljani.

Prof. Andreji Duhovnik izražamo naše najgloblje sožalje.

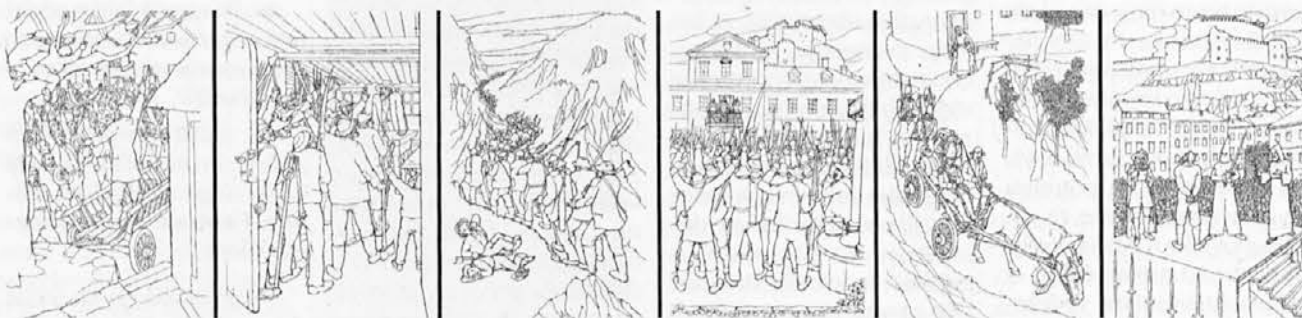
- UPRAVA IN UREDNIŠTVO NOVEGA GLASA

OB 280-LETNICI KONCA
VELIKEGA TOLMINSKEGA PUNTA

KRVAVEČI PREČRTANI PAPIR (6)

JANEZ DOLENC

Prečrtani del na prvi strani nam pove, da so v petek, 20. t.m., usmrtili tako imenovanega Ivana Gradnika, Gregorja Kobala, Lovreta Kraglja in Martina Muniha; nato 21. aprila Tonija Pavšlerja, Mihaela Baloha, Jakoba Velikonjo in Jakoba Grudna. Prečrtani del na drugi strani pa sporoča, da so končno danes, 23. aprila, usmrtili z mečem Matija Podgornika, Valentina Lapanja in Andreja Laharnarja. Ivanu Gradniku in Valentinu Lapanju so najprej odsekali desno roko, Lovra Kraglja so pa ščipali z razbeljenimi kleščami. Trupla obglavljenih (razen Kobala, Pavšlerja, Baloha in Laharnarja) so razčetrili in četrti obesili na manjše vislice na obrobju mesta "v eksemplu in satisfakcijo", njihove glave pa so položili na mučilno kolo. Njihovo imetje je bilo zaplenjeno. Znanstvena objava teh dokumentov bo v tretjem Tolminskem zborniku, ki bo izšel naslednje leto ob otvoritvi obnovljenega muzeja.

Ilustracije Toneta Kralja za Bevkovo povest *Iz iskre požar* (Prešernova družba, 1963)

Zavesa se je tako odgrnila, enigma je razrešena. Luciano Spangher je izgubil stavo, vendar le deloma. Iz povedanega je skoraj gotovo, da ne bomo nikoli našli sodbe same, v kateri je utemeljitev teh strašnih kazni. Podoben problem je skoraj pri vseh slovenskih puntih.

Mislim, da je tudi oblast imela slabo vest ob tej krvavi rihti, saj ni upoštevala upravičenih kmečkih pritožb, ampak je hotela z oostrostjo kazni ostrašiti kmete. Kmečko ljudstvo se je znašlo v nepopisni revščini, oderuhi so pa še naprej bogateli, dacar Bandel je dal celo na svoje stroške zgraditi gledališče v Gorici. Iz te slabe vesti so že koncept poročila

cesarju Karlu VI. cenzurirali. Sicer pa je bil to zadnji avstrijski vladar, pod katerim je še bila v veljavi kruta srednjeveška zakonodaja Carolina, ki celo zapoveduje mučenje v sodstvu. Že njegova hči Marija Terezija pa je 1776 prepovedala te krutosti.

Raziskovalce velikega tolminskega punta čaka še veliko dela. Ko bo dokumentarna podoba punta jasna, bo to velik izziv za umetnike peresa, čopiča, zvoka in enkrat morda tudi filma.

KONEC

STOPIL SEM V SLOVENSKO KNJIGARNO...

V ITALIJANSKEM PREVODU

PREDSTAVITEV KRSTA PRI SAVICI V BENETKAH

AMBROŽ KODELJA

V palači Bellavitis v Benetkah, kjer je center za versko kulturo, so v četrtek, 5. decembra, predstavili Prešernovo pesnitev *Krst pri Savici* v italijanskem prevodu, ki ga je pripravil slovenski klerikinski pater F. Husu. Z bogatimi ilustracijami slovenskega slikarja Dominka jo je izdala založba Humar iz Nove Gorice. Center vodi duhovnik Bruno Bertolli. Pobudo za predstavitev pa je dalo Filološko društvo za Benečijo, ki mu predseduje prof. Mariarosaria Stellan.

Udeležba je bila zelo razveseljiva. Po uvodni besedi dr. Jožka Šavlija, ki je orisal zgodovinsko obdobje državnosti, pokristjanjevanje Slovencev in duhovno dediščino Ogleja, so poslušalci bili seznanjeni z nekaterimi simboli, kot so Marija na prestolu (Maria in Solio), kot se je imenovala stolnica pri Gospe Sveti na Koroškem, saj je bila to prva stolnica Karantancev. Omenjen je bil lik črnega panterja iz Fiziologove legende v 2. stol., ki je prispodoba Kristusovega vstajenja. Benetke in Benečija imajo isti lik-naziv *la Dolce* po sladkem vonju, ki ga razširja panter, kot pravi legenda s "sladko Božjo besedo..." Med leti 952 in 1180 sta bili Benečija in Karantanija povezani v skupno Veliko vojvodino.

Založnik Humar je ob predstavitvi povedal, koliko truda je vložil v to enkratno evropsko delo, saj je *Krst* obenem izšel še v slovenski, nemški, hrvaški, angleški, francoski, ruski in seveda italijanski izdaji ob izredno lepih ilustracijah akad. slikarja Milogoja Dominka. Ta izdaja vsekakor predstavlja vrhunec v slovenskem založništvu.

Vodja centra don Bruno Bertolli je ob primerjavi z Dantejevo poezijo odkrival nekatere nove poglede na Prešerna in našo zgodovino. Po njegovem je bistvo te pesnitve v Črtomirovem spre-

obrnjenju, ko se po hudih notranjih bojih odpove celo ljubljani Bogomili in se končno odloči, da bo svojemu narodu oznanjal vrednoto krščanstva. Zato se napoti v Oglej, kjer naj bi postal duhovnik.

Zaključni nastop v tem večeru je pripadal dr. Bojanu Ravbarju, župniku iz Pirana. Ob Prešernovem *Krstu* je govoril o značilnostih slovenskega verovanja. Predstavil je tako slovensko krščansko izročilo kot tudi slovensko državnost, ki temelji na njem. Ustoličevanje slovenskih vladarjev je potekalo na kamnu. Kamen je svetopisemska podoba nespremenljivosti in božje neminljivosti. Državni red, v katerem ljudstvo po svojem predstavniku poveri vladarju oblast, je vzbudilo tudi pozornost Jeffersona, tvorca ameriške *Izjave o neodvisnosti* (ustave). Celotno slovensko življenje je prežeto s simboli, kot nas na to opominjajo stari slovenski pozdravi: "Bog daj! Bog požeg-naj! Bog lonaj!" Slovenska molitev zaživi še zlasti v pesmih, ki so večglasne. Čudovito doživetje so slovenske procesije, žegnanske, prošne in vstajenske... Narodna posebnost je Marijino češčenje, saj je slovenska vernost povezana z Marijinimi božjimi potmi...

Kljub prevladi komunizma se je v hudih časih izrazilo nad 70% Slovencev, da so katoličani. Kljub vsemu je v vzhodnoevropskem merilu Slovenija na najvišjem mestu po številu krstov... Dolg poseg v italijanskem jeziku vsekakor zasluži, da bi bil objavljen.

Ob koncu je poslušalstvo z velikim aplavzom nagradilo predavatelje. Ob pogovoru se je na koncu ponovno izkazalo, kako znajo Benečani živo primerjati svojo realnost s tujo, tokrat slovensko. Vide-lo se je, da je Prešeren s problematiko, ki jo odpira v svoji pesnitvi, zanimiv tudi za ne-slovenski svet.

ZALOŽBE, NAKLADE, PONATISI

Pred leti sem nič hudega sluteč stopil v veliko knjigarno, da bi kupil povest o Martinu Krpanu furlanskemu prijatelju, ki se na svojo pest uči slovenščine. Povedali so mi, da je povest v vseh različnih izdajah pošla in se ne da dobiti. To je bilo približno tako, kakor če bi italijanski bralec ne našel nobene izdaje Manzoni-jevih Zaročencev. Ko sem presenečen gledal visoke stene, nabite s knjigami, se mi je v domišljiji izoblikoval prizor z Martinom Krpanom, ki je s kobilo in vrečami angleške soli ostal zasut pod grmado plehkkih knjig in se kljub orjaški moči ne more prikopati na svetlo. Na srečo se je zadeva ugodno razpletla, ker so kmalu potem ponatisnili dragoceno izdajo Levstikove povesti z ilustracijami Toneta Kralja. Tako smo za silo rešili narodnega junaka, čeprav je ogromna grmada tiskane šare ostala. Tu gre pač za staro bitko med količino in kakovostjo. Vsi smo trdno prepričani, da moramo dati kakovosti prednost, zmaguje pa vendar količina. Ta vtis si potrjujem, ko prelistavam katalog knjižnega kluba Svet knjige. Iz gneče kriminalk in "razburljivih romanov o čustvih in usodah" se le s težavo pri-rinejo na dan naši klasiki. Trdno sem namreč prepričan, da bi morali biti glavni avtorji iz klasične slovenske literature v katalogu največjega knjižnega kluba vedno na razpolago.

Zelo pogosto se godi, da zanimive in "pametne" knjige hitro poidejo in to je zanesljiv znak, da je pametnih bralcev še vedno dosti. Človek se pri tem sprašuje, zakaj založbe ne tiskajo takih knjig v večjih nakladah. Očitno računajo, da je bralcev, ki si želijo kakovostnega branja, manj in s tem napačnim računom družbo posredno pohujšujejo. Celotna šolske knjige izidejo včasih v preizkušnji nakladi in si jih učenci ne morejo nikjer nabaviti, čeprav so predpisane.

Na področju založništva opažam še neko drugo, ne prav smotno zadevo. Zdi se mi, da si večje vsedržavne za-

MARTIN KRPAN POD GRMADO KNJIG

DANILO ČOTAR

ložbe ne upajo izdati nekaterih zelo pomembnih knjig in to tveganje raje pustijo manjšim, podeželskim založbam. Tako je npr. monumentalno knjigo Slovenska znamenja, ki jo je napisal Jožko Šavli in ki je velikega pomena za poznavanje naše stare zgodovine in narodnih simbolov, pogumno izdala založba Humar v Biljah. Na srečo knjiga ne izgubi nič na vrednosti, čeprav malokateri Slovenec ve, kje so Bilje. Vprašam se, ali to pomeni, da so nekatere teme velikim založbam odsvetovane?

Glede zahtevnih knjig, ki bi spadale bolj v načrte velikih založb že zaradi njihove izkušnje in večjih sredstev, bi rad nakazal vprašanje slovenščine in italijanske slovarja. Slovenci, ki živimo ob meji, še posebno občutimo, kako nam je nujno potreben nov in kakovosten slovar teh dveh jezikov. Tu sta dva naroda s tisočletno literarno tradicijo, sosed, ki z zanosom preverjata, ali je bilo prej zapisano "Sao ko kelle terre" ali "Iaz se zaglagolo Zlodeiu", pa nimata za vse potrebe dvojezičnosti niti dobrega slovarja. Če bomo čakali, da bo za to poskrbel naš večji sosed, zna biti, da bomo čakali še drugih tisoč let. V tem času, ko se Slovenija s hitrimi koraki približuje polnopravnemu članstvu v Evropski zvezi, bi morali to vrzel čimprej popraviti. Ali bodo morale poskrbeti za to manjšinske založbe, kot so Goriška Mohorjeva ali Mladika s svojimi skromnimi sredstvi?

Drugo zagonetno vprašanje so ponatise knjig, ki so pošle in po katerih je povpraševanje, a jih nihče ne ponatisne. Naj tu navedem najbolj kričeč primer. V tem času je veliki telovadec in večkratni olimpijski zmagovalac Leon Štukelj praznoval 98. rojstni dan. Po časnikih, radiu in televiziji so visoki jubilej tega slovenskega junaka primerno

proslavili. Še bolj slovesen trenutek pa je doživel ob otvoritvi zadnjih olimpijskih iger, ko je sam predsednik ZDA pokazal nanj kot na zgled človeka, ki je šport pravilno dojel: zdrav duh v zdravem telesu. Naš slavni Štukelj je napisal avtobiografsko knjigo *Mojih sedem svetovnih tekmovalj*, ki je seveda ni nikjer dobiti in ki je tudi ob tej priložnosti niso ponatisnili. Ali ni to pravi nesmisel?

NARAVOSLOVJE: SLOVENSKI TABU?

Na verne duše dan sem obiskal grob Frana Erjavca na goriškem pokopališču. Grob je na pol pozabljen, na sicer lepem nagrobnem spomeniku se skoraj ne da razbrati napis. Vprašal sem se, ali je tako le zato, ker je bila njegova zvrst naravoslovje? O tem velja razmisliti in morda bi bilo dobro, če bi kak sociolog ali psiholog zadevo analiziral. Tu bi se rad omejil le na področja izdajanja knjig.

Še enkrat prelistam katalog knjižnega kluba, ki ponuja približno 500 knjig. Takih, ki so v zvezi z živo naravo, je približno 70, če prištejemo vse atlase, leksikone in slovarje ter vse tiste knjige in knjižice, ki so namenjene vrtničarjem in poljedelcem. Knjige iz čistega naravoslovja lahko naštejemo na prste ene roke, med njimi, hvalevredno in končno, lepa izdaja Erjavčevih spisov Domače in tuje živali v podobi. Na hude pomanjkljivosti v slovenski naravoslovni literaturi je mimgrede pokazal kratek zapis o polhu, ki je izšel v oktobrski številki revije Proteus. Avtor Aljančič ugotavlja, da je polh takorekoč slovenska žival, saj je Scopoli sestavil latinski opis, ki ga je dal v objavo velikemu Linneju, po polhih iz idrijskih gozdov. Zato je polh med sesalci edina vrsta, ki je bila znanstveno opisana po

primerkih iz naših krajev. Kljub temu da je polh na Slovenskem slavna živalca in so ga stari in sodobni pisatelji radi vpleтали v svoje zgodbe, pogrešamo še zdaj poglobljen znanstveni opis oz. sodobno biološko študijo o tem sesalcu.

Na področju naravoslovja moram še posebej poudariti pomanjkanje knjig, ki so že davno pošle in jih niso več ponatisnili. Seznam bi bil zelo dolg, a omejim se le na nekatere, ki sem jih sam brez uspeha iskal tudi po starinar-nah. S področja botanike omenim Rastlinski svet v treh knjigah pri MK 1978. Podobno so zmanjkale tri knjige o drobnoživkah, ki jih je napisal Miha Likar in so izšle prav tako pri MK v šestdesetih letih: *Virusi*, *Bakterije*, *Glivice*. Prav tako ni najti knjige iste-ga avtorja *Skriti prijatelji človeka*, ki jo je izdala CZ.

Čudovita knjiga A. Konja-jeva Nevidni svet je sorazmerno nova, saj je izšla leta 1984 pri MK, a je takoj pošla. Slovite knjige o morju, ki jih je napisal M. Zei, imajo v rokah le redki srečneži. Življenje našega Jadrana, *Človek in ocean*, *Morja bogati zakladi*, *Morski svet*.

Pred nekaj tedni sem v radijski oddaji prestregel podatke o izhajanju knjig v Sloveniji. Veliko jih je bilo za tako majhen narod: na stotine po-vesti in pesniških zbirk, po-topisov in življenjepisov, na desetine knjig o psihologiji, zgodovini, umetnosti, medicini itn. Naravoslovja v tem seznamu niso niti omenili. Spomnil sem se na Erjavčev grob in nisem bil več prese-nečen.

1945: KONČNA KRIZA ENOTNOSTI V GORIŠKI NADŠKOFIJI (2)

LUIGI TAVANO

Bilo je neizogibno, tudi če je bilo najprej skoraj nezaznavno, da so slovenski katoličani imeli italijanske katoličane za privilegirance države, za katero je bilo tuje, če ne sovražno, vse, kar ni bilo italijansko.

Toda hujše so bile posledice očitne raznarodovalne politike, ki se je sistematično izvajala od leta 1925 dalje. Ker glavni dejavnik narodne enotnosti je bila za slovenske vernike Cerkev preko župnij, društev in kulturne tradicije, se je zgodilo, da so Slovenci imeli za sovražnico vere in Cerkev politiko, ki jo je vodila italijanska država.

Italijo so skratka enačili s fašistično državo; vnovič je bila država, in sicer italijanska, nasprotnica Cerkev, kot so jo spoznavali že v vsej dobi italijanskega preroda.

2. V tem položaju, ki bi se lahko pojavil tudi samo kot dejavnik v družbenopolitičnem okviru izven verske stvarnosti, se je čez dolgo časa razvila neka jasna miselnost znotraj verskega življenja in v samozavesti slovenskih vernikov; kar je bilo odločilno za to kulturno spremembo, lahko pojasnimo, s tem da pripišemo absolutno veljavnost narodnemu dejavniku, ki se je vedno bolj istovetel z versko pripadnostjo. Treba je tudi opozoriti, da je ta položaj neizogibno dobival obrambni in uporniški značaj: to je bil vzrok, da so bili Slovenci manj občutljivi in manj pozorni na hude probleme, ki so zaradi procesov sekularizacije nastali v življenju skupnosti, ki je bila do tedaj v bistvu zelo navezana na krščanstvo.

3. Temeljni pogoj škofijske enotnosti, ki sloni na odnosu zvestobe med škofom in duhovščino, se je tedaj hudo zamajal, ko sta na mesto moralno in dušnopastirsko uglednih ter cenje-

nih škofov Sedeja in Fogarja stopila Margotti in Sirotti, ki so ju imeli Slovenci (in deloma Furlani) za nasprotnika tiste katoliške enotnosti, ki bi se ne istovetila z enotnostjo rimskega tipa. Vzdušje osamljenosti in nezaupanja, ki je iz tega izhajalo, je še bolj poglobilo ločitev duhov v nadškofiji: Slovenci so skušali ohraniti enotnost med duhovniki, kar naj bi nekako nadomeščalo škofovo oblast (zato je bila enotnost slovenskih dekanov odločilna); med italijansko duhovščino so tisti, ki jih je Margotti imenoval "Furlane starih idej", menili, da bodisi priseljevanje italijanskih duhovnikov iz t.i. "starih provinc" bodisi prednost, ki jo je dajal Margotti nekaterim od teh duhovnikov pri nameščanju na ključna škofijska mesta, pomenita atentat na škofijsko enotnost. Dotok teh mladih duhovnikov so na škofiji opravičevali s trditvijo, češ da primanjkujejo domači duhovniki; toda v skladu z jasnim rimskim pravilnikom je tako ravnanje škodovalo težnji po škofijski enotnosti in je koristilo italijanskemu nacionalističnemu pritisku.

DALJE

7

ČETRTEK
12. DECEMBRA
1996

SLOVO OD UGLEDNE OSEBNOSTI

UMRL JE DR. JAKOB KANDUT

V Trstu je na dan Brezmadežne nepričakovano umrl dr. Jakob Kandut. V našem mestu, točneje pri Sv. Ivanu, je živel od začetka sedemdesetih let, sicer pa je bil eden najuglednejših Slovencev iz Kanalske doline.

Rodil se je pred 83 leti v Ukvah, po izobrazbi je bil pravnik, po poklicu pa profesor nemščine na tržaških slovenskih šolah. V rojstnem kraju je dolga desetletja pomagal svojim ljudem v upravnih, gospodarskih in drugih zadevah. Pri tem je bil globoko zaveden in imel veliko zaslug za ohranjanje slovenstva in za širjenje kulturnih dejavnosti v Kanalski dolini. Tako je npr. leta 1939 dosegel, da Ukve niso pristale na optiranje za Nemčijo.

Dr. Kandut je širšo slovensko javnost sistematično seznanjal z zgodovino, tradicijo in življenjem Kanalske doline. Veliko tega znanja je razširil preko mikrofona Radia Trst A. Zelo priljubljen je bil tudi na Tržaškem, kamor se je priselil na začetku 70. let. Njegova smrt odpira globoko vrzel ne samo v krajevnem, ampak tudi v širšem slovenskem zamejskem prostoru.

Od pokojnega dr. Jakoba Kanduta so se Svetoivanci in drugi tržaški prijatelji poslovili v sredo, 11. decembra, v svetoivanski župnijski cerkvi. Žaro s posmrtnimi ostanki pa bodo pokopali v soboto, 14. decembra, ob 14. uri v rojstnem kraju v Ukvah.

Ženi gospe Hedviki, sinu Marku in hčerki Mirjam ter ostalemu sorodstvu naj gre iskreno sožalje tudi našega časopisa.

V PRIČAKOVANJU BOŽIČA

DRUGI TEDEN POBUD SKLADA MITJA ČUK

Bliža se koncu Niz pobud V pričakovanju Božiča, ki ga prireja Sklad Mitja Čuk ob 5. obletnici izhajanja lista *Škrat*.

Smo namreč že sredi drugega tedna pobude Sklada. Prav danes, četrtek, 12. t.m., bo ob 20.30 v openskem Marijanišču koncert kitarista Marka Ferija in mezzosopranistke Martine Feri.

V prejšnjih dneh je bilo v prostorih Marijanišča vsekar živahno, saj so se zvrstile razne prireditve in pobude. Tako so v soboto, 7. decembra, predstavili knjižne izdaje centra Nediža, v ponedeljek, 9. decembra, pa učbenik *Gremo na pošto*, ki ga je izdal deželni raziskovalni zavod za eksperimentiranje in pedagoško izpopolnjevanje IRRSAE. Gre za predzadnje delo slovenskih predstavnikov na tem zavodu, spada pa v večletni načrt Vzgoja in izobraževanje v dvojezičnem okolju. V načrt spadata še dva druga zvezka, v katerih bo - kot v prvem - obdelana pošta na vse mogoče načine. Cilj je bogatenje besednega zaklada pri otrocih. O učbeniku sta spre-

govorila Stanka Čuk in Walter Grudina, ki je zvezek ilustriral. Vedno 9. decembra so v sejni dvorani Zadržne kraške banke odprli likovno razstavo kontovskega umetnika Aleksandra Starca. Gre za mladega, a v krajevni stvarnosti že znanega likovnika, ki je od leta 1992 do danes razstavljal že šestkrat (zadnjič na avstrijskem Koroškem v okviru 16. slikarskega tedna v Svečah). Umetnika je predstavila Jasna Merku. Razstava bo na ogled do 19. decembra vsak dan, razen sobote, od 10. do 12. ure, ob delavnikih tudi od 17. do 19. ure.

Nadaljujejo se tri razstave otroških in mladinskih knjižnih izdaj iz Furlanije-Juljske krajine v slovenščini in slovenskem narečju, umetniško-obrtnih izdelkov Vzgojnozaposlitvenega središča Sklada Mitja Čuk in razstava ob peti obletnici Škrata. Končale se bodo v nedeljo, 15. decembra.

IŽ

POKRAJINSKI SVET SSK O POVOLILNEM POLOŽAJU

Prejšnji četrtek je zasedal pokrajinski svet Slovenske skupnosti v Trstu. Na dnevnem redu so bili izidi nedavnih pokrajinskih volitev in občinskih volitev v Miljah ter še druga aktualna vprašanja. Seje so se udeležili in na njej sodelovali tudi kandidati.

Osnova za diskusijo je bilo, kot piše v tiskovnem poročilu, ki smo ga prejeli, poročilo pokrajinskega tajnika Petra Močnika ne samo o izidih, temveč tudi o poteku pogajanj za nastop skupne liste Trst 2000. Po sili razmer je glavna politična teža pripadla SSK, ki je storila vse, da se je lista lahko najbolje predstavila tako programsko kot organizacijsko. Po volitvah ugotavljamo, da odziv pri tradicionalnih volivcih SSK ni bil takšen, kot je bilo pričakovati, kar gre pripisati več okoliščinam. Poleg splo-

šnega pojava neudeležbe je moč sklepati, da številni slovenski volivci niso bili dovolj informirani glede tega, da na teh volitvah ni bilo znaka lipove vejice in tudi ne Oljke.

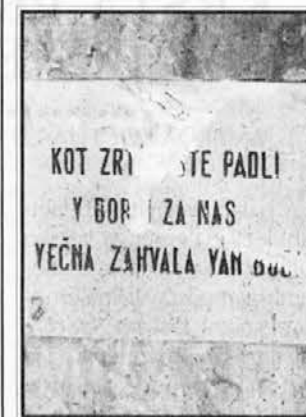
Kar zadeva izvoljena predstavnik SSK v pokrajinski svet in v miljski občinski svet, piše še v tiskovnem poročilu, se bosta le-ta odločno zavzemala za enakopravne odnose med Slovenci in Italijani in za reševanje konkretnih problemov naših krajev in ljudi. Glede položaja, ki je nastal v miljski občini z zmago desničarskih sil zaradi notranjih sporov med

obema levičarskima strankama (DSL in SKP), si SSK nima kaj očitati, ker je od samega začetka spora opozarjala na nevarnost poraza na volitvah.

Člani pokrajinskega sveta so se seznanili tudi z zadnjim razvojem dogodkov v zvezi z napovedano likvidacijo TKB ter posrednimi in neposrednimi posledicami za družbeno in gospodarsko tkivo slovenske manjšine v sedanjem dolgoročnem obdobju.

Nove razmere zahtevajo po mnenju SSK strnitev vrst in sil, izdelavo stvarnega načrta o preživetju ter nadaljnje delovanje in javno nastopanje pred oblastmi. V ta namen je potrebno povezovanje sil, vključno političnih, na najširši narodnostni osnovi.

OSKRUNILI SO BAZOVSKI SPOMENIK

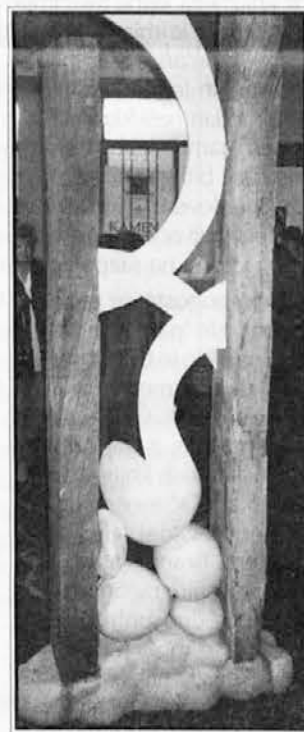
Neznanci so pred dnevi ponovno oskrunili spomenik štirim junakom, ki so bili leta 1930 ustreljeni na bazovski gmajni. Kot je razvidno iz slike (Foto Kroma), so se vandali znesli nad napisi, ki krasijo spomenik. Ponovna skrunitev, ki se pridružuje številnim prejšnjim, ki jih je spomenik doživel v preteklosti, je globoko odjeknila v naši skupnosti tudi zato, ker storilcev vse do danes niso nikoli odkrili.

NABREŽINA / RAZSTAVA

KVALITETNI KAMNITI IZDELKI

ERIK DOLHAR

V petek, 6. decembra, je nabrežinsko Slovensko kulturno društvo Igo Gruden pod pokroviteljstvom Zadržne kraške banke in v sodelovanju s Kraško gorsko skupnostjo v župnijski dvorani v Nabrežini odprlo 5. razstavo kamnitih izdelkov *Kamen*.

Kamniti kip ob vhodu

Lepemu številu udeležencev ob odprtju razstave je najprej zapel v pozdrav domači moški pevski zbor Igo Gruden, ki ga vodi prof. Bojana Kralj, nakar je spregovorila društvena kulturna referentka Maja Lapornik. Poudarila je, da gre za jubilejno izvedbo razstave, ki je s časom zadobila vedno večji pomen in odmev. Ob prvi izvedbi leta 1992 so se namreč predstavili le domači obdelovalci kamna, nakar je število obrtnikov naraslo, predvsem mladi razstavljalci pa sedaj prihajajo tudi iz drugih krajev, kjer oblikujejo nabrežinski marmor. Lapornikova je ob koncu povedala, da ima društvo namen še mednarodno razširiti razstavo, tako da bi pokrivala prostor skupnosti *Alpe-Jadran*. Društvo je podelilo plaketo svojemu blagajniku Ivo Marušiču, ki je prava duša in telo razstave.

Ko pred nabrežinsko cerkvijo na trgu krenemo desno, na levi strani kaj kmalu naletimo na tlakovano dvorišče župnijske dvorane, kjer si

očetom in sinom Albertom in Walterjem Grudnom predstavlja s kamnito mizo in podložkom stebra. Marco Mosetti razstavlja razne skulpture, medtem ko se mladi razstavljalet Peter Škabar iz Repna predstavlja s posodami za rože, od katerih ima ena zanimivo obliko ženskih prsi. Bruno Ricamo razstavlja kamnite pepelnike, ravno tako kot Andrej Mervic, ki nudi tudi posode za rože. Z velikim stenskim krožnikom, ki z natančno obdelavo in različnimi vrstami marmorja prikazuje sončni zaton na morju se predstavlja Pavel Hrovatin, značilnosti ustvarjanja katerega so kamnite stenske maske in raznovrstni predmeti, izdelani iz različnih vrst marmorja. Skupina *Kontovel 72* se ukvarja pretežno s skulpturo, nekateri primerki so tokrat na ogled v Nabrežini; dr. Giulio Squillani, Luigi Bonocore, Vittorio in

Barnaba Porro, Pietro in Alvaro Marcucci pa razstavlja tudi vaze za rože. Obiskovalec prav ob vhodu najprej naleti na erotično kombinacijo moškega in ženskega telesa iz rdečega stalaktita, delo Alessandra in Giorgia Simičiča. Najstarejši razstavljalet, prava legenda nabrežinskih kamnosekov, Milan Pernarčič, je v z različnimi vrstami kamna izdelal nabrežinsko občinsko palačo v miniaturi. Nazadnje sta tu še mladi Igor Marušič iz Slivnega, ki razstavlja majhno kolono in izdelek iz stalaktita, ter Luca Monet, ki se je predstavil z morda najbolj originalnimi izdelki, nekakimi kamnitimi slikami, pri katerih uporablja intarzijsko tehniko.

Razstava *Kamen* je v župnijski dvorani v Nabrežini na ogled še v soboto, 14. t.m. (od 17. do 20. ure), in v nedeljo, 15. t.m., od 10. do 12. ure ter od 16. do 20. ure. Vstop je prost!

JAVNI NATEČAJI TRŽAŠKE POKRAJINE

Pokrajina Trst razpisuje javne natečaje za kritje skupno sedmih mest osebja z raznimi kvalifikacijami. Skupni pravili sta starost med 18. in 41. letom, razen poviškov po zakonu, in to, da rok za predstavitev prošnje zapade trideseti dan od datuma objave natečajev v Uradnem listu. Prošnje, naslovljene na prefekturnega komisarja Pokrajine Trst, bodo morale biti predstavljene *Pokrajini Trst, urad za protokol, Trg Vittorio Veneto št. 4, Trst*, ali pa poslani s priporočenim pismom z obvestilom o prejetju. Za dodatne informacije, za prevzem kopij natečajev in faksimila prošnje za udeležbo se je treba zglasiti pri upravnem uradu osebja Pokrajine Trst, ul. S. Anastasio št. 3, Trst, tel. 040/37981.

Oddelek za gospodarski razvoj in varstvo okolja pokrajine pa razglasuje javno selekcijo za podelitev poklicne službe. Zainteresirani lahko dvignejo kopije razpisa z informacijami pri vratarnici sedeža pokrajine, ul. S. Anastasio 3, v ob ponedeljkih in četrtek od 9. do 13. ure in od 15. do 17. ure; ob torkih, sredi petkih od 9. do 13. ure.

PROSLAVI OB 8. DECEMBRU

POMEMBNA VLOGA NAŠIH MARIJINIH DOMOV

IVAN ŽERJAL

V nedeljo, 8. decembra, sta bili lepi in dobro obiskani proslavi v Marijinih domovih v ul. Risorta in pri Sv. Ivanu.

Posnetek nedeljske proslave v dvorani Marijinega doma v ul. Risorta, kjer je bilo vzdušje še posebej slovesno (Foto Kroma)

V ulici Risorta, kjer sta tudi Slovensko pastoralno središče in sedež Slovenske zamejske skavtske organizacije, je tamkajšnja Marijina družba priredila proslavo ob odprtju obnovljenih prostorov Marijinega doma. Obnova je bila potrebna, saj je bil dom, kot je v svojem nagovoru dejal voditelj Marijine družbe Marij Gerdol, že dotrajan. Zato ga je bilo treba prenoviti v skladu z veljavnimi zakonskimi določili. Tako so uskladili električno napeljavo, vgradili so klimatsko napravo, posodobili ozvočenje, zamenjali pod in zaveso, položili novo oblogo, nabavili novo platno za predvajanje filmov in diapozitivov ter prepletkali notranjost (glavno zaslug za to ima Boris Slama, ki si je prevzel nalogo, da vodi obnovitvena dela). Sedaj, je dejal g. Gerdol, je dom odprt vsem katoliškim organizacijam, ki bi želele tu delovati, zlasti pa bo še naprej tu sedež Marijine družbe, ki deluje že od leta 1899 in ki je še danes živahna ter aktivna. Tu bodo še naprej

delovali tudi slovenski tržaški skavti in skavtinje ter pevski zbori.

Res številno občinstvo je na nedeljski proslavi lahko prisostvovalo bogatemu kulturnemu sporedu, ki so ga oblikovali cerkveni in moški zbor od Novega sv. Antona, recitatorji Radijskega odra, ki so brali ljudsko legendo Ma-

rija in brodar, ter skavti, ki so predvajali diapozitive iz skavtskega življenja.

Tudi v Marijinem domu pri Sv. Ivanu je vladalo prijetno vzdušje. Že 32 let je minilo, odkar so blagoslovili temeljni kamen novega doma (1964), ki so ga dokončali jeseni leta 1968. Vendar je bil tudi ta po več desetletjih uporabe dotrajan, tako da so

ga morali pred nekaj leti obnoviti v skladu z obstoječimi zakonskimi določili. Ob tisti priložnosti so upravitelji najeli bančno posojilo v višini 150 milijonov lir. Dolg je bil poravnat prav pred kratkim s pomočjo pričakovane ga deželnega prispevka in s prostovoljnimi prispevki ljudi. Zato so v nedeljo priredili praznik, da bi se na tak način zahvalili vsem prijateljem, dobrotnikom in podpornikom, ki so s svojo pomočjo pripomogli, da je bil dolg poravnat. Spored, ki sta ga povezovala Lučka Kremžar in Marko Kandut, je oblikovala vokalna skupina s Tolminkeskega, ki je ob spremljavi harmonike in citer zapela vrsto priljubljenih slovenskih ljudskih pesmi na različno tematiko.

Udeležencem obeh proslav je predstavljala posebno zadoščenje prisotnost konzula Republike Slovenije v Trstu Tomaža Pavšiča, ki je v pozdravnih nagovorih podčrtal veliko naklonjenost in simpatijo Slovenije za vse, kar se dogaja med Slovenci v Italiji. Poudaril je tudi zasluge Marijinih domov za ohranitev slovenstva v tem prostoru.

V SPOMIN NA POK. MARIJO GLAVIČ VD. SLAMA

V cerkvi sv. Jakoba smo se poslovili od pok. Marije Slama, ki je umrla v starosti 86 let. Zaznamovala je eno celo obdobje slovenskega občestva sv. Jakoba. Kje vse je bila nepogrešljiva njena prisotnost! Pri 32. letih je ostala vdova s tremi nedoraslimi otroki. Njena globoka vera ji je dajala moč, da je otroke kot svetopisemska modra žena s svojim zgledom značajsko vzgajala ter jim vcepila v verskem in narodnostnem pogledu trdne temelje. Z enako požrtvovalno vne- mo je delovala kot odbornica v Marijini družbi v ul. Risorta. Zlasti je bila predana misijonskemu odseku, v katerem je organizirala in bila glavni akter pri srečovanju. Z naravnim talentom je dolga

desetletja sodelovala pri šentjakobskem zboru in bila odlikovana za 50-letno nepretrgano delovanje. Ko se je po vojni obnovila nedeljska sv. maša pri Novem sv. Antonu, je bil to še dodatek, ki ga je imela za dolžnost za božjo

čas. Kako dobrodošla je bila zlasti njena podjetnost in iznajdljivost, ko je za igre in prireditve pomagala pri garderobi pok. Stani Oficija! Preizkušnje življenja so jo izklesale v temperamenten značaj, še vedno pa ji je ostalo nekaj prostora za duhovnost.

In končno, kje je še med nami slovenska žena in mati, ki bi, kakor pok. Marija, ohranila starodavni običaj, da se za božični praznik s kadilnico v rokah obide celo stanovanje ter se pri obedu celo spremstvo pridruži z molitvijo in petjem?

Hvala Bogu in vam, draga g. Marija, da ste sebe in nas zgledno obogatili, ko ste kljub težavam sprejemali življenje pogumno po božji volji. Naj vas združenje z Bogom in vašim možem osrečuje vso večnost!

FV

V TRŽAŠKI KNJIGARNI

RAZSTAVA DEL BOGDANA GROMA

V petek, 13. decembra, bodo ob 18.30 v prostorih Tržaške knjigarne v Trstu odprli razstavo znanega umetnika Bogdana Groma. Na ogled bodo skice, risbe in akvareli iz tržaškega obdobja 1947-1957. Ob tej priložnosti bodo tudi predstavili umetnikovo monografijo, ki je sicer napisana v angleščini, saj je nastala pred časom, ko je Bogdan Grom z uspehom deloval in razstavljal v Združenih državah Amerike.

Tržaška javnost bo imela torej priložnost se seznaniti z umetniškim svetom Bogdana Groma, ki ga bo ob tej priložnosti predstavil znani kulturni urednik na TV Slovenija Jože Hudeček. Odprtje razstave bo popestril nastop kitarista Marka Ferija.

OBVESTILA

PD MAČKOLJE vabi v soboto, 14. decembra 1996, na večer: *Za preživetje primorskih Slovencev pod fašizmom*; dokumentarec o arhivu Zbora svečnikov sv. Pavla bo predstavil mag. Egon Pelikan. Pričetek ob 20. uri v Srenjski hiši v Mačkoljah. Toplo vabljeni!

SLOVENSKI KULTURNI klub (ul. Donizetti št. 3) vabi v soboto, 14. t.m., na drugo srečanje iz sklopa, posvečenega odkrivanju Rusije. Na sporedu bo predvajanje filma *Življenje in neobičajne dogodivščine vojaka Ivana Čomkina* (režija Jiri Menzel). Uvodno besedo bo podala Nadja Roncelli. Začetek ob 18.30.

SLOVENSKI KULTURNI klub (ul. Donizetti št. 3) vabi v soboto, 21. t.m., na božični dobrodelni večer. Na sporedu bo kratka predstava prvega dejanja igre *Male dame*. Nastopajo člani gledališkega krožka SKK, režija Lučka Susič. Sledila bo tombola, katere izkupiček bo šel v dobrodelne namene. Začetek ob 18.30.

V DRUŠTVU slovenskih izobražencev bo v ponedeljek, 16. decembra, srečanje z astronomom Janezom Zorcem. Začetek ob 20.30.

ČESTITKE

Cerkveni pevski zbor od Sv. Ivana iskreno čestita svoji pevki **Valentini Repini** ob uspešno zaključenem univerzitetnem študiju.

PD Mačkolje čestita predsedniku Slovenske prosvete **Mariju Maverju** za prejeto zlato odličje Zveze kulturnih organizacij Slovenije.

SOŽALJE

Cerkveni pevski zbor od Sv. Ivana izreka iskreno sožalje **prof. Dini Slama** ob smrti drage mame.

Ob izgubi dragega člana dr. Jakoba Kanduta izrekamo družini globoko in občuteno sožalje svetoivanski prijatelji.

DAROVİ

ZA CERKEV v Nabrežini (za cerkevno streho): Radovič L. 30.000; Radovič I. 20.000; Jamšek 55.000; Rudež 20.000; Caharija 15.000; Dorbes 50.000; Dr. Gruden 100.000; Slov. S. 50.000; N.N. 10.000; T. Sveti 100.000; Jole R. 50.000; Dott. M. 50.000; Ciabatti 35.000; N.N. 100.000; Colja 60.000; Caharija 20.000; Venier 85.000; Radovič 20.000; Metlikovec 20.000; Mladosič 15.000; Gruden 5.000; Carrone 50.000; namesto cvetja na grob pok. E. Floridana daruje druž. Visentin Luciano 50.000; R. 50.000; Antonini 85.000.

ZA MLADIKO: v počastitev spomina Marije Glavič-Slama družini Valenčič in Godnik 50.000.

ZA ŠENTJAKOBSCO kulturno društvo: v počastitev spomina Marije Glavič-Slama družini Valenčič in Godnik 50.000.

ZA SLOVENSKE misijonarje: Adrijana Krapež 50.000.

ZASKLAD Mitja Čuk: M.Č. B. v spomin na mamo Amalijo Vatovec Černigoj ob obletnici smrti 2.12.1943 50.000.

ZA MARIJIN dom pri Sv. Ivanu: Olga Polese 50.000; NN 30.000.

SKD IGO GRUDEN - NABREŽINA

prireja pod pokroviteljstvom ZADRUŽNE KRAŠKE BANKE in v sodelovanju s KRAŠKO GORSKO SKUPNOSTJO

KAMEN...

5. razstavo kamnitih izdelkov

V dneh 14. in 15. decembra '96. Urnik: sobota, 14. 12., od 17. do 20. ure; nedelja, 15. 12., od 10. do 12., od 16. do 20. Župnijska dvorana sv. Roka v Nabrežini center.

TRŽAŠKA KNJIGARNA

BOGDAN GROM

odprtje razstave in predstavitev monografije

V petek, 13. decembra, ob 18.30 v Tržaški knjigarni - Trst, ul. sv. Frančiška 20. Umetnika bo predstavil Jože Hudeček.

Sodeluje kitarist Marko Feri. Vabljeni!

GLASBENA SREČANJA MLADIH V ROJANU

Slovenska župnijska skupnost v Rojanu in Slovenska glasbena šola - koncertna pobuda Rojan vabita na

4. GLASBENO SREČANJE

V nedeljo, 15. decembra, ob 17. uri v Marijinem domu v Rojanu, ul. Cordaroli 29. Nastopili bodo: Beatrice Zonta, Tatjana Jercog, Tinkara Kovač, Erika Bužecan, Marko Štoka, Paolo Bembi in Adam Selj. Vstop prost.

Na Brezmadežno spočetje je zaspal v Gospodu

DR. JAKOB KANDUT

Za dragim žalujejo žena Hilda, sin Marko, hčerka Mirjam z možem Marjanom, malim Gregorjem in Robijem ter vse ostalo sorodstvo.

Kdor želi počastiti njegov spomin, naj namesto cvetja daruje v dobrodelne namene.

Pokop žare bo v soboto, 14. decembra, ob 14. uri v Ukvah.

14. 12. 1995 - 14. 12. 1996

DRAGI SILVO!

Si vedno z nami v naših srcih.

TVOJI

žena Sandra, hčerka Milojka z družino, sin Peter z Majo in vsi ostali.

PREJELI SMO

PISMO RAZOČARANIM
PODGORCEM

Zapis, s katerim je anonimna skupina "razočaranih zavednih Podgorcev" želela prek Primorskega dnevnika in Novoga glasa seznaniti slovensko javnost o razočaranju, ki naj bi ga v Podgori povzročila nedavna duhovniška zamenjava, naravnost kliče po pojasnilu. Upam, da bo moj odgovor manj emocionalno udarniški in tudi bolj objektivni kot omenjeni sestavek.

Ko je g. Vojko Makuc, župnik v Pevmi in Podgori, zaprosil, da bi ga zaradi resnih zdravstvenih razlogov razbremenili vodstva podgorske župnije, smo si na škofiji resno prizadevali, da bi dobili za Podgoro slovenskega duhovnika, ki bi z enako pozornostjo in ljubeznijo skrbel tako za Slovence kakor za Italijane oz. Furlane, ki sestavljajo podgorsko župnijsko občestvo. A žal ga ni bilo dobiti. Ne rečem, da je sedanja rešitev idealna, morda je bolj nekak izhod v sili. Župnijska uprava je bila izročena, kot se v takšnih primerih običajno dogaja, sosednjemu župniku, ki naj mu bo v pomoč župnijski vikar g. Tvrto Tadić, bosanski duhovnik. Le-ta je zaprosil za začasnem sprejem v goriško nadškofijo. Le iz objektivnih razlogov (pomislite npr. na zahteve pravnega predstavništva župnije itd.) ni mogel g. Tadić biti imenovan za župnijskega upravitelja.

Vsekakor sedanja rešitev ne ukinja samostojnosti podgorske župnije, ne zanika obstoja njenega slovenskega jedra in njegove zlahtne in obenem trpke preteklosti, ni nikaka "kazen" za morebitne "grehe" Podgorcev napram prejšnjim duhovnikom, nima nikakega namena ovirati kulturne dejavnosti, ki jo skupina slovenskega podgorskega življa izvaja v krogu župnije, čeprav bi bilo želeli nekaj večje usklajenosti z župnijskim vodstvom.

Ko sem prvo nedeljo v oktobru med rožnovenskim slavjem vernikom, zbranim v podgorski cerkvi, predstavil nova dušna pastirja in jima izrekel dobrodošlico, sem jima tudi priporočil in voščil, da bi znala z dobrohotno simpatijo prisluhniti župljanom, tako Slovincem kakor Italijanom, upoštevati njihove želje in izročila ter jih modro usklajevati. To pa zahteva dobršno mero srčne omike in volje po dialogu med laiki in duhovniki. Le tako se lahko neko dejstvo, kot je npr. narodnostno mešana župnija, ki se nekaterim zdi preklestvo, spremeni v blagoslov in duhovno-kulturno obogatitev ter bivanjsko izkustvo krščanskega sožitja. Vsekakor za morebitne začetniške spodrsilaje še ne kaže biti plat zvona, čeprav je dobro odgovorne nanje primerno opozoriti.

Vendar je osnovno vprašanje, ki ga pismo Podgorcev boleče izpostavlja, pomanjkanje slovenskih duhovnikov. Odgovornost za to pa ne pripada le "škofiji", marveč krajevni Cerkev kot božjemu ljudstvu v vseh njenih sestavinah (župnijah, družinah, organizacijah, posameznikih). Ne gre podcenjevati deleža, ki ga imajo današnja kulturna antropologija in njene bivanjske izpeljanke pri krizi duhovniških poklicev, a v osnovi gre predvsem za globoko krizo verskih in moralnih vrednot pri večjem delu naših ljudi, ki se sicer imajo za kristjane. A to veliko presega podgorsko vprašanje in nas mora vse vznemirjati, kajti veže se, bolj kot si mi mislimo, z vprašanjem našega krščanskega in narodnega preživetja na tem koščku primorske zemlje. In zato bi lahko tudi sam, vsaj deloma, pripadal skupini "razočaranih zavednih Podgorcev".

- OSKAR SIMČIČ

V KULTURNEM DOMU
O VENU PILONU

V sredo, 4. decembra, je bila v Kulturnem domu prireditve ob 100-letnici rojstva velikega slovenskega slikarja Vena Piona. Kulturni dom se je tako hotel oddolžiti ajdovskemu umetniku, ki velja za enega največjih slovenskih ekspresionistov, čeprav ni bil samo to. Znani goriški časniki Marko Waltritsch, ki slovi po svoji vsestranskosti in delavnosti, je uvedel večer in nanižal nekaj spominov na čase, ko sta v Gorici v gostilni Al Cavallino - last Waltritschevih - drugovala Luis Špacapan in Veno Pilon. O Pilonu je s pomočjo diapozitivov govorila dr. Irene Mislej, direktor ajdovske istoimenske galerije. Dr. Mislejeva je dejala, da bo moral čas popraviti krivičen

odnos do slikarja Piona; do sedaj se je obravnavalo izključno njegovo "zlatno obdobje" zgodnjih dvajsetih let, ko je slikal v Ajdovščini markantne ekspresionistične portrete, medtem ko bi morali Piona jemati kot celostnega umetnika, ki je tudi fotografiral in se ukvarjal s filmom. Dr. Mislej je napovedala za naslednje leto večjo razstavo Pilonovih fotografij v Parizu. Za njo je o prijateljstvu s Špacapanom govorila direktor tržaškega muzeja Revoltella dr. Maria Massau Dan. Večer je bil izjemno dobro obiskan, predvsem pa smo v Kulturnem domu videli nove obraze, ki jih sicer na običajnih prireditvah ne vidimo.

-ZUT-

Tudi letos je potekala na praznik Brezmadežne v nedeljo, 8. decembra, priljubljena revija otroških in mladinskih zborov Mala Cecilijanka, ki jo prireja goriško Združenje cerkvenih pevskih zborov. V lepo opremljeni dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž se je to sončno nedeljo ob 15.30 kar trlo ljudi, predvsem pa je mrgolelo otrok.

Glasbeni praznik otrok je uvedel dekan Anton Lazar s kratko in pomenljivo mislijo. "Petje je dar," je rekel. Zanj moramo biti hvaležni, pa tudi za vztrajnost in požrtvovalnost tistih, ki skrbijo, da dar talent rodi druge talente. Hvaležnost gre seveda tudi - in predvsem - staršem, ki se sploh še odločajo za otroke in se trudijo, da bi jim nudili možnosti bogate vzgoje.

Letos je na goriški mladinski zborovski reviji nastopilo enajst zborčkov: eden iz Slovenije (otroški zbor župnije Miren), dva s Tržaškega (Ladjica iz Devina in Kresnice od Sv. Ivana v Trstu) in osem iz

ZCPZ / MALA CECILIJANKA

PESMI
MLADIH SRC

Otroški zbor župnije Miren (Foto Bumbaca)

Goriške. Z zahodnih briških gričev se je oglašil otroški zbor s Plešivega, ki ga sestavlja nekaj res majhnih članov; nastopili so še otroški zbori Rupa-Peč, F.B. Sedej iz Števerjana, Štmaver, Podgora in OŠ Abram iz Pevme ter združena otroška zbora Štandrež in Oton Župančič. Raz-

veseljivo je bilo videti, da sta z male, in vendar dejavne kraške vasi Vrh sv. Mihaela prišla kar dva zbora, otroški in mladinski, oba pod vodstvom Marjanke Čevdek. Doberdobski otroški zbor je žal izpadel zaradi bolezni zborovodje Lucije Lavrenčič.

Popoldan je bil prijeten in razposajen, saj ni manjkalo dobre volje, ki so jo vivali mali pevci. Ti so prisotne ponesli v svet veselih ptič in polžkov, kužkov in muck, veвериč in mišk, uspavank in mladinskih cerkvenih pesmi. Z veliko lahkoto so se vsem prikupili s svojo čistostjo in nedolžno igrivostjo. Pomembno je, da so zborovodje - skoraj izključno dekleta - tudi bolj ali manj glasbeno izobraženi.

Med številnimi avtorji petih skladbic iz bogatega otroškega repertoarja je bil letos še najbolj prisoten Bitenc, izvajani pa so bili tudi naši goriški skladatelji (npr. Andrej Bratuž, Ivo Bolčina); škoda, da so bile tokrat ljudske pesmi skoraj odsotne.

"Sine musica nulla vita," pravi star latinski pregovor (brez glasbe ni življenja). Če to res drži, potem je nedeljski popoldan dokazal, da je med nami še veliko življenja, ki prenovljeno vre iz mladih grl. Prav to potrebujemo. Skrbimo, da se bo uspešno nadaljevalo!

DD

PRAVLJICE, PRAVLJICE...

IVA KORŠIČ

V Feiglovi knjižnici je bila napovedana za december, a je poredno ušla iz čarobne malhe in tako so jo otroci poslušali že 26. novembra. Osrednjo solco in malčki iz vrta so ob pripovedovanju učiteljice Barbare Rustja spoznali bosopetega Vidka, sedmega otroka vdove, ki je morala celo leto garati, da bi prislužila kruha za otroke. Le pozimi ji je ostajalo nekaj časa, da je lahko sešla najstarejši hčerki srajčko, ostali so se morali zadovoljiti s starimi, ponošeni. Videk, ki je bil najmlajši, je imel že tako preprano in preperelo srajčko, da je nekega poletnega dne ostal nag. Ker pa je zelo ljubil živali, so mu povrnile dobroto. Ovčka mu je podarila nekaj volne, grmiček mu jo je izmikal, pajek jo je stkal, rak je izrezal tkanino, ptiček mu jo je sešil. Tako je revni deček dobil novo, toplo srajčko s pomočjo narave. Boge, če so naši otroci mogli dojeti to nežno in nekoliko otožno povestico F. Levstika (sicer so z vso vnemo zapeli: rad imej, rad imej živali in cvetice). Sami so namreč sinovi današnjega potrošniškega sveta, kjer je (vsaj za nekatere) vsega na pretek. Tudi oni se radi ponašajo s podpisanimi oblekicami in modnimi muhami. Da bi jim tudi tokrat ostalo nekaj otipljivega od prijetnega srečanja, je spet poskrbela gospa Breda Bertalančič. Pripravila je snežnobele papirnate ovčke, obložene z vato, ki so jo otroci dopolnili po domišljiji.

V novogoriškem Kulturnem domu se je na Goriškem vrtljaku Kralj Min boril proti neizprososti najmočnejšega izmed čarovnikov: hotel je ujeti v past Čas. Zaustavil bi rad ali vsaj upočasn timer časa,

zato je prosil dvornega urarčka, naj mu ure naravna tako, da bodo tiktakale počasneje. Zaradi tega lenega ti-ik, ta-ak-anja se zgodi v kraljestvu marsikaj nevšečnega. Kralj je prisiljen se vkleniti brezčasnemu čarovniku Času, kakor mu vsi svetujejo, in vse njegove ure zopet zapojejo v veselem ritmu. Kralj si ob koncu zaželi pravljico, kajti vsaj te so večne, nadčasne. Dramski tekst *Ure kralja Mina* (nekakšno že zrelo filozofiranje o brezčasnosti časa in naši mali, kratkotrajni ukleščenosti v njem) je bil nagrajen na anonimnem natečaju 1994 z zlato paličico kot najboljšo odrsko besedilo za otroke in mladino. Pravljica o Času, ki neobzirno pobeli kralju Minu kocine na bradi, je učinkovala zelo skrivnostno in sugestivno. Na črni scenski podlagi so zažarele fluorescentne ure "časoklopke" iz gumijaste pene, živahnih barv, ki so jih premikali nevidni igralci, in prav take fluorescentne rokavice, ki so lebdele v temi ali zarisovale fantastične kroge.

KOBALOVA AFRIKA
TUDI V GORICI

IVA KORŠIČ

Z radovednostjo smo tudi goriški abonenti pričakovali drugo predstavo letošnje gledališke sezone, in sicer satirčno komedijo *Afrika ali Na svoji zemlji* igralca, režiserja, kasetista Borisa Kobala. SSG se je pri nas izjemoma mudilo kar tri dni. Čeprav je bilo o tej slovenski noviteti že veliko povedanega, naj ob rob napišemo še nekaj kratkih misli.

Iz Kobalove stvaritve, kot iz drugih njegovih kabaretnih nastopov, vejejo predvsem tipično mišljenje, vedenje, ravnanje slovenskega levičarskega človeka s Tržaškega, a posredno se v njem zrcali tudi zamejska stvarnost tako imenovanega levičarskega kroga, v katerem se avtor prepoznava in po katerem udriha z ironičnim razočaranjem.

Goriška publika se je mestoma prav na glas smejala njegovim pikrim besedicam (a morda še bolj popopranim izrazom, ki so zabelili narečne nianse), vendar ta smeh ni bil ravno sproščujoč. Za seboj je namreč puščal grenak priokus. Vsebinska situacija je preveč realna, aktualna in boleča, da bi jo lahko res iz distance in sproščeno sprejemali.

Nastopajoči igralci so sicer ustvarili marsikateri posrečen lik. Adrijan Rustja je zaigral verjetno najbolj dognano vlogo celotnega svojega igralskega popotovanja. Čudovit v svoji "pristni tržaški koži" je bil Stojan Colja. Franko Korošec je potrdil, da nosi v sebi precejšnjo igralsko karakterno moč, ker je z lahkoto sledil Kobalovim značajskim zarisom. Kljub trudu, ki ga je vložil, da bi čim bolj prikazal podjetnega, sicer že zaveščenega predstavnika srednje

generacije, se je Vladimiru Jurcu poznalo, da ni tržaški domačin. Gotovo je bil veliko presenečenje za vse temnopolti Inácio Bintchendé, amater, ki ga je Kobal prvič "prisilil" na odrske deske, a se je na njih prav dobro udomačil. Boris Kobal, avtor in režiser svojega dela, je krepko podrezal gledalce in bo s svojim odmevnim prikazom in razglabljanjem izzval še marsikatero konstruktivno razmišljanje.

SREČANJE GORIŠKIH ZBOROV

Tudi letos je bilo (29.11.) v cerkvi sv. Ignacija srečanje goriških zborov na čast sv. Cecilije. Prijavilo se je 5 zborov, med njimi 2 slovenska; vsak je moral zapeti tri pesmi duhovne vsebine. Prvi je nastopil zbor S. Ignazio. Prvič je bila zapeta pesem *O magnum mysterium* (za 4 in 8 glasni mešani zbor ter 2 solista) avtorja Stanka Jerića. Skladatelj išče liturgičnemu besedilu nov izraz, ki je sicer še vezan na glasbeno tradicijo, išče pa drugačno govorico. Nato sta nastopila 2 slovenska zbora stalna gosta tega srečanja: *Standrež in Filej*. Štandreški pevci so zapeli med drugim - verjetno v prvi izvedbi - tudi Bratužovo *Mogočno naj pesem*, kar je zelo pohvalno, saj kaže L. Bratuž v najpreprostejši pesmi izredno glasbeno nadarjenost in iskanje novega glasbenega izrazja. Tudi moški zbor se je dostojno predstavil in zapel svoj program. *Coral di Luzzi* iz Ločnika je vodil novi dirigent E. D'Ossvaldo. Večer je sklenil zbor M. Sabotino.

»OJ, NOVEMBER NEVESELI, HITRO SE POSLOVI: GLEJ, ZA VRATI MALČKE ČAKA ŽE MIKLAVŽ Z DAROVI!«

IVA KORŠIČ

S temi stihmi zaključuje pesem *November* pesnika Ljubka Šorli, ki je znala ljubeče prisluhniti otroški duši in njenim skritim željam, saj je veliko let skrbno delila znanje zamejskim osnovnošolcem.

Res je tudi letos končno vzel slovo deževni in otožni november. Spet je potrkal na dur, za otroke najlepši mesec, december. Na zlatih sanjah se je z njim pripeljal sv. Miklavž v družbi dobrih kralcev. Vsem pridnim otrokom je ponoči oddal darila po domovih, toda ni pozabil se oglasiti tudi v prenovljeni veliki dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorici.

Medtem ko smo pričakovali, da se bo pojavil na odru, nam je zaigral kvartet godal rosno mladih gojencev SCVG E. Komel. Ko so končale brniti strune, se Alice Černic (Alenčica), Luka Lavrenčič (Martinek), Tanja Zorzut (mama) oblikovali igr Marije Perat Martinek in Alenčica pišeta sv. Miklavžu. Pri teh prvih dramskih korakih (Alice je sicer že nastopala) jim je kazala pot Anka Čarnic, ki je ni treba posebej predstavljati, saj jo dobro poznamo kot kulturno delavko, ki ji je dramska zvrst že dolgo pri srcu. Ko sta Alenčica in Mar-

tinek napisala pisemce in odšla v velikem pričakovanju spat, je priplesala ljubka zvezdica Zlatica (samozavestna Mirjam Špacapan), ki je razkrila, da se na njej ne more pripeljati sv. Miklavž, ker je premajhna in drobna, tako da jo prijateljski kar nosijo po nebu. Za njo je pritekla zvezdica Plavica (Irena Breganti). Njun odgovor je bil povzet iz igrice *Na prvi zvezdici se pripelje sv. Miklavž* prerano preminule Franke Ferletič. Skupaj z njima so volčiči in volkuljice zapeli pesmico ob spremljavi kitare (zmeraj pristne, delavne Akele) Marka Gusa. Ko pa je prišla na oder Marlenka Žerjal (Kaa) s prazno košaro, - vsa pisemca so namreč izginila - nas je zaskrbelo, da ne bi nas zaradi tega dobri svetnik prezrl. Toda pri priči se je predstavil krivec: nihče drug ni bil kot rogati, uhljati, škodoželjni hudiček (le s težavo smo v njem prepoznali Anko Černic, ki se je s pomočjo kostumistke Snežice Černic prele-

vila v pravcatega nagajivega črnega peklenščaka). Ta je ukradel otroška sporočila, jih prebiral, izzival otroke, še posebno male glasbenike, in jih vabil, naj pokažejo, kaj so se naučili. Seveda je ostal z dolgim nosom oz. uhli, saj so se vsi prav dobro odrezali. Tudi malčkov, ki obiskujejo predšolski glasbeni pouk Domi-sol, ni prestrašil. Pogumno so pozdravili Miklavža z dvema pesmicama in pri tem pokazali, kako znajo rajati in igrati na orf-instrumente v spremstvu izkušene, prijazne vaditeljice Marje Feinig.

Tudi zborček starejših gojencev SCGV je odločno zapel pod vodstvom Franke Zgavec. Seveda se je ob koncu sv. Miklavž (prva izkušnja za Mateja Klanjščka, ki je bil nekoliko preveč resnoben in dostojanstveno odmaknjen) se je zahvalil in priporočil otrokom, naj molijo, naj ubogajo starše, učiteljice, naj se učijo. Za tem jih je obdaril.

Dobri bradati svetnik (Dimitrij Brajnik se je dobro zna-

šel v tej vlogi) se je ustavil tudi v vrtcu ul. Brolo in se z malčki pomudil dobro uro. Vsakega otroka (vrtce jih obiskuje nad štirideset) je povabil k sebi, ga ogovoril, dobrohotno pograjal ali pohvalil. Vsi so se mu z veseljem približevali, nekateri sicer rahlo boječe, mu kaj zapeli, sedli na kolena in ga malce povlekli za belo, košato brado. Vsak je zadovoljen prejel pisano vrečko s sladkimi dobrotami.

Sploh je bil ta teden za cici-bančke, ki obiskujejo zadnji letnik vrtca v ul. Brolo, poseben, pomemben. Dvakrat so se podali v bližnji prvi razred v okviru učnega načrta, ki predvideva povezovanje in kontinuiteto med vrtcem in šolo. Tako so se 5. t.m. srečali s prvošolci in učiteljica Barbara Rustja jim je pripovedovala pravljico o nerodnem, debelušastem Božičku, ki vse preglasno razdeljuje darila, tako da ga prijateljski (mucek, jelen, snežak, miška) morajo opozarjati, naj bo vendarle tiho.

Učiteljica Nadja Bevčar (obetavna umetnica) je začrtala na velikih papirnatih polah junake iz pravljice in otroci so jih pobarvali, izdelali, dokončali v različnih tehnikah. Resnično so se zabavali, a se obenem trudili, da so bile risbe čim lepše in privlačne.

OBVESTILA

SLOVENSKO PLANINSKO društvo-Gorica prireja v četrtek, 12. t.m., ob 20. uri drugi planinski večer. Predvajali bodo barvne diapozitive z izletov in drugih dejavnosti v 1996. Prireditel bo v prostorih knjižnice Damir Feigel v Križni ulici. Vabljeni. Na sedežu društva v ulici Malta 2 pa sprejemajo prijave za smučarski avtobusni izlet na Zoncolan (19.1.1997) in prijave za tradicionalni čajsmučanja, ki bo štiri nedelje v februarju v Podkloštru (Arnoldstein) na Koroškem.

KULTURNI DOM. V petek, 13. t.m., bo ob 20.30 na osrednji prireditvi ob 15-letnici otvoritve Kulturnega doma nastopil orkester Mariborske Filharmonije pod vodstvom dirigenta Borisa Švare. V okviru proslav je v galeriji do 20. t.m. odprta skupinska razstava gorjskih likovnih umetnikov od 9. do 13. ure, od 16. do 18. ure in v večernih urah med prireditvami.

24. REDNI občni zbor Sindikata slovenske šole-tajništvo Gorica bo v petek, 13. t.m., v prostorih osnovne šole v ul. Brolo od 12. ure dalje. **Sindikalna večerja** pa bo v četrtek, 19. t.m., v gostilni pri Francetu v Sovodnjah ob 19.45.

SHOD MARIJINE družbe bo v nedeljo, 15. decembra, ob 16. uri v stolnici. Govoril bo misijonar z Mirenskega Grada. Vabljeni družbenice in vsa dekleta in žene.

GIBANJE ZA življenje iz Gorice sodeluje na umetniško-obrtnem sejmu, ki bo 15. t.m. na Korzu v Gorici. Na prodajo bodo volnene majice in izdelki za otroke. Celotni izkupiček bo namenjen vzdrževanju žena in mater v težavah. Vabljeni!

MAŠA ZA pokojne pevce moškega zbora M. Filej bo v Števerjanu v ponedeljek, 16. t.m., ob 19. uri.

PEVSKI ZBOR Lojze Bratuž obnavlja svoje vrste. Vabimo vse, ki radi pojejo in jim je pri srcu ohranitev slovenske pev-

ske kulture v Gorici, da se nam pridružijo. Prvo srečanje z novim dirigentom bo v ponedeljek, 16. decembra, ob 19.30 v prostorih SCGV Komel, Drevored 20. septembra 85. Za inform. tel. 532163.

VTOREK, 17. decembra, bo celodnevno češčenje ob sinodi na Peči od 9. do 12. ter od 16. do 18. ure. Vabljeni!

SLOVENSKA DUHOVNJA v Gorici vabi vse upokojece, ostarele in bolehe na predbožično srečanje v Zavodu sv. Družine v sredo, 18. t.m. Zbiranje ob 14.30, maša ob 15. uri, nato družabnost.

GLASBENA MATICA - Gorica vabi na Praznično glasbeno voščilnico, ki bo v četrtek, 19. 12. 1996, ob 18.30, v Kulturnem domu v Sovodnjah. Nastopajo gojenci šole Glasbene matice.

DAROVI

ZA CERKEV sv. Ivana: v spomin na pok. Justo Komjanc Mirka in Dolores Humar 100.000, A.K. 300.000, Marija Komjanc 150.000 lir.

ZA SZ OLYMPIA: nečaka v spomin na teto Jušto 100.000.

ZA PREDŠOLSKO invalidne otroke v bolnici na Stari gori: Mirjam in Irena Brumat v spomin na Justino Komjanc 300.000 lir.

ZA SOVODENJSKO cerkev: Albin in Marija Valentinčič v spomin na Gizelo Gulin 50.000 lir; namesto cvetja na grob Gizele Gulin Mara in Remo 500.000; Tomsič 50.000 lir.

V SPOMIN na mamo Zalko hčeri za cerkev na Vrh 300.000, za lačne 100.000, za otroški in mladinski zbor Vrh sv. Mihaela 100.000, v dober namen 105.000 lir.

ZA CERKEV v Števerjanu: v spomin na pok. Justo Komjanc daruje Marija Komjanc 150.000 lir.

OSTALI DAROVI PRIHODNJIČ

TUDI KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ

pričakuje tvoje božično darilo. Nakažeš ga lahko v obliki posojila ali prispevka na tekoči račun št. 31276 na Kmečki banki ali pa oddaš kar na upravi Novega glasa.

PREJELI SMO

SOVODNJE: REGULACIJSKI NAČRT

Sovodenjska občinska uprava počasi vendarle spoznava in tudi priznava, da ni ravnila korektno v postopku prijave in odobritve novega regulacijskega načrta, ko ni smatrala za primerno in umestno, da občane pravočasno seznanijo s "strateškimi izbirami" urejanja prostora.

Posredno je to že priznal na javnem srečanju, ki je bilo 20. novembra v Sovodnjah, občinski odbornik g. Kuštrih. Gospod župan je na istem srečanju zagotovil, da bodo materialne napake (6 ali 7) in pritožbe skušali v največji možni meri upoštevati. Podobna zagotovila o odpravljanju napak je bilo slišati tudi na kasnejših srečanjih z občani. To so izjave, ki jih jemljemo na znanje, vendar pa bolj kakor izjave cenimo dejstva. Že to, da je občinska uprava imela za potrebno in nujno, da v tako kratkem roku, v samih dveh tednih skliče kar štiri javna srečanja o Soškem in Kraškem parku in o drugih bolj ali manj pomembnih vprašanjih - vprašanje parkov je sicer aktualno in pomembno, vendar je treba tudi povedati, da po odobritvi dej. zakona št. 42 le zelo

obrobno zadeva teritorij občine Sovodnje - pri občanih dodatno spodbuja vprašanje: "Zakaj pa nas niso nič vprašali o osnutku novega regulacijskega načrta, ki mnoge občane (in tudi neobčane) zadeva zelo od blizu, saj vnaša obsežne vinkulacije, spreminja namembnost zemljišč, predvideva nove za sovodnjsko skupnost nedvomno zelo obsežne gradbene posege?"

Da so se v regulacijski načrt, ki je bil prvič odobren, in to soglasno, 26. junija, vrnil materialne napake, je povsem razumljivo. Po drugi strani je pričakovati, da bodo te napake, ker gre pač za materialne napake, odpravljene brez nadaljnjega. Ob tolikih "materialnih" napakah se seveda odpira tudi vprašanje, če ne stoji za vsem tudi doberšen del površnosti, ker vsega res ni mogel zgrešiti načrtovalec. Drugačno težo pa imajo t.i. veliki posegi v prostor, konkretno, dve lotizacijski coni v Sovodnjah, vinkulacije zelenih površin, gradnja stanovanjskih objektov v bližini upeljvalnika itd.

Nihče ne oporeka občinski upravi, da ima glede urejanja prostora in posebej glede razvoja v srednjeročnem ob-

dobju svoje poglede in da predlaga ali opravi svoje "strateške izbire". Če so te izbire v korist celotne skupnosti, ne vidimo razloga, da jih ne bi občinska uprava predstavila javnosti (seveda pravočasno) in jih, če je v pravilnost prepričana, argumentirano zagovarjala.

Kakor ima uprava vso pravico in pristojnost, da predlaga in odloča o izbirah glede posega v prostor, pa imajo občani popolnoma enako pravico, da so z načrti in nameni seznanjeni, da lahko pravočasno izrazijo svoje nestrinjanje ali soglasje, občinska uprava pa njihova mnenja upošteva ali ne.

Gradbeni posegi, ki predvidevata v prihodnjih desetih letih možnost naselitve 243 novih občanov v Sovodnjah (15 % na število celotnega prebivalstva v občini in približno četrtina v odnosu na število prebivalcev Sovodnje) je po mnenju Civilne iniciative in številnih Sovodencev, posebno tistih, ki bi bili ob uveljavitvi regulacijskega načrta tako, kakor je bil odobren na seji 26. junija letos, prizadeti in oškodovani, vprašanje, o katerem bi bilo treba v postopku prijave načrta razpravljati. Število prebivalstva se v prihodnjih desetih letih ne bo bistveno povečalo, nasprotno, bo še nižje od današnjega, kljub predvidenemu priseljevanju. Odkod torej potreba po tako

obsežnih gradbenih posegih? Žal navzven izpade, da se je skupnosti občanov, javnosti, skušalo nekaj prikriti. Postavilo se je to skupnost pred izvršeno dejstvo in nekaj deset občanov prisililo, da so šele z upravnim postopkom skušali zaščititi svoje interese.

Čudimo se tudi zadržanju (do zdaj v glavnem predvidenemu molku) predstavnikov opozicijske Slovenske skupnosti, ki je v vsej svoji zgodovini bila zelo pozorna na vprašanja poseganja v manjšinski prostor. Njen predstavnik je bil v ožjem odboru (sestavljala sta ga župan in odbornika), ki je pripravljel regulacijski načrt, ki je bil nato soglasno odobren v občinskem svetu. Dejstvo je, da je SSK soodgovorna, da je bil pripravljen in odobren tak urbanistični instrument. Prav zato menimo, da ima SSK danes veliko odgovornost, da se celotna zadeva temeljito in vsestransko preuči. Naš predlog je, da zadevo vzame v roke občinski svet, ki ima na tem področju primarno pristojnost, da se odpravijo napake, popravijo krivice in prepreči škoda, ki bi jo sicer utrpeli številni občani in cela skupnost.

Zagotovila gospoda župana na javnem srečanju jemljemo na znanje, sodili pa bomo po dejstvih.

- CIVILNA INICIATIVA

ŽUPNIJA SV. ANDREJA APOSTOLA V ŠTANDREŽU

vabi na

ADVENTNI KONCERT

adventne in Marijine pesmi bo pel Mešani pevski zbor Anton Foerster iz Ljubljane, dirigent prof. Jože Trošt.

Župnijska cerkev v Štandrežu, sobota, 21. decembra 1996, ob 20.30.

SLOVENSKA LJUDSKA KNJIŽNICA DAMIR FEIGEL

vabi vse otroke in starše na predstavitev dveh zbirk pravljic:

KO JE ZEMLJA ŠE RASLA in HUDIČ IZ KRAVJEGA JAJCA

tržaškega pesnika Marka Kravosa.

Pravljice bo brala Barbara Rustja v ponedeljek, 16. decembra 1996, ob 17. uri v čitalnici.

SCGV EMIL KOMEL - GORICA

VDIH - IZDIH

J. B. Loeillet de Gant Suite, C. Reinecke F. Poulenc, I. Florjanc Andreja Konjedic, oboa, Tomaž Lenardič, kitara, Fabio Devetak, flauta, Guido Michelson, klavir, Robert Stanič, klarinet, Bojan Glavina, klavir. Pogovor vodita Luisa Antoni in Silvan Kerševan.

Komorna dvorana SCGV, sobota, 14. decembra 1996, ob 19.30.

UMRL MARIO CONT

ZMANJKAL JE
NARODNI
BUDITELJ

ERIKA JAZBAR

Iz Beneške Slovenije se ponovno oglašamo z novico, ki pomeni za tamkajšnje skupnost hudo izgubo; na svojem domu v Špetru je v 76. letu starosti umrl eden od pomembnejših akterjev beneškega povojnega družbenega preporoda, Mario Cont.

Pokojnika smo v zamejstvu poznali zaradi njegovega prizadevanja za pravice beneških Slovencev predvsem v časih, ko je tako vztrajanje pomenilo sodne postopke (teh je doživel 7), pripore (kar 17), obsodbe na zapor (10 mesecev); dvakrat so na Conta tudi streljali. Če se ozremo na Contovo medvojno in povojno delovanje, bomo razumeli, da so italijanski "trikoloristi" (Gladio, neofašisti ipd.) imeli tudi "upravičene" razloge za tako ravnanje.

V povojnem času je postal Cont leta 1945 član odbora SIAU-UAIS za Julijsko krajino in Trst, odgovoren za Benečijo, naslednje leto je zastopal stranko Partito d'azione v špetrski občini in bil tajnik sekcije KPI za Nadiške doline. Pomembno je bilo njegovo delovanje predvsem v Demokratični fronti Slovencev, pri kateri je Cont zastopal Benečijo.

Leta 1949 je pripravil zelo odmeven prvi kongres DFS v Čedadu (odmev manifestacije je segel do italijanskega senata, ko so razpravljali, kdo je dovolil slovenski shod v videmski pokrajini). Leta 1959 je bil predsednik društva Ivan Trinko, prvega slovenskega društva v Benečiji. Leta 1963 je organiziral prvi Dan emigranta, takrat še v prostorih društva.

V splošnem pregledu Contovega družbenega angažiranja ne smemo pozabiti na njegovo časnikarsko dejavnost; v povojnih letih je pokojnik najprej sodeloval s časopisi Soča, Primorski dnevnik, oglašal se je tudi na Radiu Koper s poročili o Beneški Sloveniji, predvsem pomembna pa je bila njegova vloga pri ustanovitvi beneškega glasila Matatur (1950), kasneje mu je bil tudi urednik in založnik.

Cont je bil dolga leta zelo aktiven na gospodarskem področju, sodeloval je v SDGZ-ju; to mesto je v zadnjih letih prepustil sinu Igorju.

Mario Cont je odigral v povojni zamejski in predvsem beneški zgodovini bistveno vlogo družbenega buditelja slovenskih ljudi. Njegovo družbenopolitično udejstvovanje je jasno začrtano, vendar bi bilo ne-

hvaležno, če bi osebnosti, kakršna je bil Cont, ne priznali zaslug pri utrditvi in ohranjanju slovenske beneške narodne zavesti, to so zasluge, ki so vidne predvsem danes, ko govorimo o beneški pomladi in mladih beneških Čedermacih.

NOVI IZZIVI ZA
BENEŠKE
SLOVENCE

Ko opazujemo, kako se končno Furlani prebujajo, si ne moremo kaj, da se ne bi spraševali, kakšna bo usoda beneških Slovencev v novem družbenem kontekstu, ki se bo v Furlaniji gotovo pojavil. Ne moremo namreč mimo dejstev, da se videmska univerza izredno dobro razvija - po hitrem razvoju je celo prva v Italiji! - povezava videmske Cerkve in političnih prvkov iz Furlanije ter videmske univerze pa daje slutiti, da se Furlani končno le pripravljajo na neko novo družbeno ureditev, pa naj bo to federalna ali pa drugačna, s katero bodo zase dobili gotovo nekaj več ugodnosti in tudi pravic, ki jih sedaj furlanski narod nima.

V tej luči lahko gledamo tudi na podpise (zbrali so jih nad 50 tisoč!), s katerimi zahtevajo sedež televizijske hiše RAI v Vidmu. Beneški Slovenci in mi z njimi bi se morali vprašati, kakšen bo status Slovencev v novem družbenem okvirju, ki je na obzoru!

svojega zavzetega delovanja; zato so ga tudi imenovali za častnega predsednika. Prof. Raimondo Strassoldo pa je oseba, ki bo po mnenju članov ustanove še najbolj nadaljevala delo sen. Martine zaradi svoje razpoložljivosti, znanja, občutljivosti in intuicije. Trenutno poučuje sociologijo na videmski univerzi, bil pa je docent na številnih drugih italijanskih univerzah. V Gorici je bil sodelavec in raziskovalec ter direktor ISIG-a. Poznavanje okolja in pripravljenost nadaljevati to pot zahtevata danes novih spodbud in smernic.

Potrjeni so bili ostali odbori inštituta: generalno in upravno tajništvo, glavni in nadzorni odbor. Na občnem zboru so se pridružili nekateri novi člani, med katerimi prof. Lojzka Bratuž, Corrado Belci, prof. Gasparini, Ferruccio Tassin in Otello Silvestri.

Profesor Raimondo Strassoldo je novi predsednik Inštituta za Srednjeevropska kulturna srečanja s sedežem v Gorici. Pred njim je nosil to vlogo sen. Michele Martina, ki je bil soustanovitelj inštituta in njegov predsednik celih 30 let.

Volitve so bile na rednem občnem zboru, na katerem so člani pregledali tridesetletno delovanje in predvsem učinke zadnjega študijskega posveta (22.-23. novembra: Srednjeevropski model). Namen ustanove je, da raziskuje in pogloblja problematiko, ki se tičejo prihodnosti in evropske enotnosti, obenem da išče in utrjuje stike s sorodnimi raziskovalci. Ta goriška institucija želi s svojimi raziskavami nuditi nove politične in kulturne sce-

narije, to je prispevek, ki bi črpal iz srednjeevropske kulturne tradicije in bi gradil prihodnost narodov in ljudstev, ki naj živijo v medsebojnem razumevanju in sodelovanju, sožitju in konkretni solidarnosti.

Na občnem zboru so se člani primerno spomnili s hvaležnostjo na delo, ki ga je opravil prof. Michele Martina v treh desetletjih

SPOMIN NA
RUDARJE IZ
SLOVENSKE
BENEČIJE

"S trebuham za kruhan -
Od duoma do čarnega
pakla"

Tako bi lahko naslovili mednarodni posvet, s katerim so hoteli organizatorji z živo besedo obuditi spomin na slovenske rudarje iz Slovenske Benečije, zlasti Nadiških dolin, ki so kopali premog v Belgiji.

S trebuham za kruhan - Od duoma do čarnega pakla je bil naslov posveta, ki ga je organiziralo društvo Slovenci po svetu in je v soboto, 7. decembra, privabilo v cerkev svetega Frančiška v Čedad ogromno ljudi; med temi smo opazili tudi sekretarja za Slovence po svetu dr. Petra Vencija. Na posvetu so spregovorili o ljudeh in času, ko je Italija podpisala strašen ekonomski dogovor z belgijsko vlado. Na osnovi tega dogovo-

ra je belgijska vlada dajala za vsakega italijanskega rudarja na mesec določeno količino premoga, ki ga je Italija takrat nujno rabila. Prav letos namreč poteka 50-letnica tega italijansko belgijskega dogovora, ki je bil vse prej kot pa človeški. V nemogočih razmerah, v katerih so delali tuji rudarji v Belgiji, so služili svoj črni kruh, ki so ga pošiljali tudi domov svojim ženam in otrokom, tudi beneški Slovenci. Koliko rudarjev je umrlo v Belgiji v rudnikih in za rudarsko boleznijo silikozo, pa ve samo ljubi Bog.

O vsem tem je v cerkvi sv. Frančiška v Čedadu nemogoče spregovoriti tudi lepo pripravljena fotografska razstava, katero si bo v teh dneh ogledalo tudi veliko

število dijakov z videmskega in čedajskega področja. Prav je tako. Vsakdo, ki namreč danes gleda na Nadiške doline in vidi, da je tam ostalo samo okrog deset tisoč ljudi, bi moral vedeti, zakaj je tako. Prav iz Nadiških dolin in Slovenske Benečije je namreč v rudnike v Belgijo odšlo nad pet tisoč rudarjev slovenskega rodu. Za njimi so odhajale žene in otroci, ekonomski pobeg z revnega področja se je začel že prej, smrtni udarec pa so Benečiji gotovo zadali rudniki.

Adriano Martinig je na posvetu lepo dejal, da se moramo vsi skupaj zavdati dejstva, da Benečija danes ne bi bila to, kar je, če ne bi veliko ljudi šlo v emigracijo, če ne bi bilo med njimi veliko ljudi, ki so služili svoj kruh z izkopavanjem premoga v Belgiji. Pomembno je povedal, kakšen davek je morala Benečija plačati in da je italijansko državo lahko sram, ko zaničuje slovensko govornico beneških Slovencev in se boji manjšine.

Na srečanju so nastopili še Carlo Biffi, predsednik državnega patronata INAS-CISL ter Italo Rodomonti, ki je glavni tajnik belgijskega krščanskega sindikata. Dr. Peter Vencelj je prinesel pozdrave matične države, udeležence pa je pozdravilo še veliko drugih uglednih gostov. Pred začetkom posveta pa so podelili tudi priznanja društva Slovenci po svetu.

-JUP-

SNEŽNE RAZMERE

10.12.96	cm snega	odprte proge	delujoče vlečnice	zadnje sneženje	dostopne ceste	tekaške proge
KRAJ	MIN - MAX	ŠT. KM NA SKUPNIH	SREDI TEDNA - V KONCU TEDNA	DNE - KOLIČINA		KM TEPTANIH / NETEPTANIH
NEVEJSKO SEDLO tel. 0433/54026	30 - 110	0 / 9	0 - 2	28.11. - 5 cm	odprte	0 / 2,5
TRBIŽ - SV. VIŠARJE tel. 0428/2967	15 - 50	0 / 14	0 - 0	28.11. - 3 cm	odprte	7 / 60
RAVASCLETTO ZONCOLAN tel. 0433/66033	10 - 40	0 / 20	0 - 0	28.11. - 5 cm	odprte	1 / 5
FORNI DI SOPRA VARMOST tel. 0433/88208	10 - 40	0 / 12	0 - 0	28.11. - 5 cm	odprte	0 / 15
PIANCAVALLO tel. 0434/655258	20 - 45	2,5 / 20	2 - 10	27.11. - 15 cm	odprte	7,5 / 15

NA REFERENDUMU ZAVRNJENI VSI TRIJE PREDLOGI ZA DRUGAČEN VOLILNI SISTEM

MARJAN DROBEŽ

Referenduma o treh predlogih za spremembe v sistemu volitev v državni zbor, ki je bil 8. t.m., se je udeležilo komaj okoli 36% volilnih upravičencev, kar je najnižja udeležba v vsej zgodovini volitev v Sloveniji.

Razlag o vzrokih je več; mnogi niso bili dovolj seznanjeni z vsebino treh predlogov oz. pobud, ki so bili natisnjeni na isti glasovnici; veliko jih je referendumu nasprotovalo, češ da bi moral o morebitnih spremembah volilne zakonodaje odločati državni zbor. Ponekod, npr. na Štajerskem, pa se volivci v večjem številu niso udeležili referenduma iz protesta proti gospodarski krizi in brezposelnosti.

Volivci so odločali o treh predlogih: državni svet je predlagal uvedbo kombinirane volilnega sistema po vzoru iz Nemčije; Socialdemokratska stranka je predlagala dvokrožni večinski volilni sistem in zanj zbrala tudi skoraj 44 tisoč podpisov; na tretjem mestu na glasovnici pa je bil predlog tridesetih poslancev pa je podprlo okoli 26% volivcev.

Naše navedbe izhajajo iz neuradnih rezultatov referenduma, ki so bili objavljeni v sredstvih javnega obveščanja, vendar tudi uradni izidi, ki jih bo morda danes (v četrtek) objavila Republiška volilna komisija, ne bodo drugačni. V Sloveniji torej ostaja veljavni obstoječi volilni zakon, ki pa ga bo državni zbor lahko

spremenil oz. dopolnil, za kar so se v izjavah po glasovanju na referendumu izrekli tudi predsednik Janez Podobnik, predsednik vlade Janez Drnovšek, Janez Janša in predstavnik stranke Liberalne demokracije Slovenije Slavko Gaber.

NOVI PREDSEDNIK PARLAMENTA SE ZAVZEMA ZA SPORAZUMEVANJE MED STRANKAMI

Po referendumu se težišče politične dejavnosti vrača v parlament. Tu se bo z imenovanjem mandatarja za sestavo nove vlade, kar naj bi se zgodilo v kratkem, pričela intenzivna strankarska dejavnost. Hitrih rešitev v postopku za utrditev državnega zbora in imenovanje vlade zagotovo ni pričakovati, ker si usmeritve in stališča obeh blokov političnih strank med seboj popolnoma nasprotujeta. Drnovšek je zavrnil ponudbo t.i. pomladnih strank, ki je njegovi stranki za sodelovanje v vladi po formuli 3 plus ena ponudila šest ministrskih mest, ki bi jih sam izbral, in položaj predsednika parlamenta. Zdi se zato, da položaj ostaja brezizhoden.

Predsednik SLS Marjan Podobnik in vodja njene poslanske skupine dr. Franc Za-

gožen sta odločno zavrnila ugibanja o tem, ali je stranka prelomila obljubo, dano pomladanskim strankam o sestavi nove vlade izključno iz teh strank. Opozoril je, da "ni ponudbe, ki bi nas premamila, da bi prelomili to našo zagotovilo in obljubo, dano v predvolilnem obdobju." Toda v politiki ni nikoli nič nemogočega in zaradi tega se nadaljuje "mehčanje" strank oz. posameznih poslancev, da bi se pridružili eni od obeh nastalih koalicij, ki bi tako dobila možnosti za sestavo vlade.

Novi predsednik parlamenta Janez Podobnik se medtem vztrajno zavzema za sporazumevanje med strankami, za soglasje med njimi o temeljnih problemih v državi, zato, da bi ustvarili vzdušje, ki bi omogočilo čim prejšnje oblikovanje vlade. Potrebni so "mostovi" za stike in sodelovanje med strankami, izjavlja predsednik parlamenta, ki sicer v Sloveniji pridobiva čedalje več ugleda in spoštovanja. Po njegovem mnenju bi lahko še v tem mesecu dobili mandatarja za sestavo nove vlade. Dr. Janez Podobnik seveda ne govori o možnih koalicijah, ker bi bilo to nezdržljivo z njegovim novim položajem. Bo pa še naprej deloval v svoji stranki, ohranil pa bo tudi funkcijo župana v Cerknem.

SLOVENIJA

NOVA PREMIERA V PDG

PREDNOVOLETNE ČAROBNICE

MARJANA REMIAŠ

Ansambel Primorskega dramskega gledališča iz Nove Gorice je v prazničnem mesecu postavil na oder komedijo *Čarobnice*, delo slovenskega dramatika in publicista Mirka Zupančiča, v režiji Katje Peganove, ki je sicer umetniški vodja omenjenega gledališča.

Čarobnice so komedija; tako je zapisano v podnaslovu gledališkega lista, vendar zagotovo komedija s priokusom grenkega. Avtor je na sodoben način obdelal prastaro temo - odnose med moškimi in ženskami in s tem ponovno spomnil na Aristofanovo Lizistrato, v kateri se ženske uprejo moškim zato, da dosežejo prekinitev vojne in mir v deželi.

Čarobnice so Zupančičevo osmo dramsko delo, čeprav je njegova življenjska in delovna pot z gledališčem povezana že več kot štiri desetletja.

Komedijo je na oder novogoriškega gledališča postavila režiserka Katja Pegan, ki je, to velja povedati, med ansamblom dobesedno "na kožo" izbrala zapisane vloge, saj so se igralci genialno znašli v njih.

Čarobnice so pred občinstvo privedle skoraj celotni gledališki ansambel; v glavnih moških in ženskih vlogah so nastopili: Bine Matoh, Branko Ličen, Radoš Bolčina, Milan Vodopivec, Rastko Krošl, Boris Mihalj, Peter Musevski,

Ivo Barišič, Teja Glažar, Metka Franko, Nevenka Sedlar, Nevenka Vrančič, Barbara Babič, Metka Trdin, Dragica Kokot in Teja Hrovat.

Zgodba sama je preprosta: ženske se, nezadovoljne s svojim socialnim in osebnostnim položajem, odločijo za upor. Doseči ga želijo z ločitvijo od postelje in mize; s popolno abstinenco, zaradi katere ne naženejo svojih mož čez prag domače hiše, pač pa odidejo same. Osrednji zaplet - odločitev moških, da namesto žena v hiše pripeljejo tuja dekleta iz sosednje dežele, ki bodo manj uporne, je hkrati tudi razplet zgodbe, v kateri se gledalec sicer nasmeje, vendar...

Dramaturško delo predstave je opravila Tea Rogelj, scenograf je Pepi Sekulič, kostumograf Leo Kulaš, glasba kot odličen dodatek je delo Žarka Prinčiča, luči je oblikoval Samo Oblakar. Na oder so v *Čarobnicah* stopili skoraj vsi igralci ansambla PDG, premiero pa je krstna uprizoritev Zupančičevega teksta doživela v četrtek, 5. decembra.

Vsi, ki bi radi decembrski večer v tednu preživeli ob razmisleku o vlogah moških in žensk v sodobni družbi in njihovih medsebojnih sporih, so vabljeni v novogoriško gledališče!

13

ČETRTEK
12. DECEMBRA
1996

PRIČETEK GRADNJE 11,5 KM DOLGEGA ODSEKA VIPAVA-SELO

**V Sloveniji uspešno in v predvidenih rokih
uresničujejo nacionalni program
graditve avtocest.**

S sistemom modernih prometnic bo zagotovljena povezava med vsemi območji v državi, avtoceste pa bodo Slovenijo tudi povezale s tujino, zlasti z Italijo in Madžarsko. Z Avstrijo namreč že imamo primerne cestne povezave.

Družba za avtoceste v Sloveniji, imenovana tudi Dars, je prejšnji petek oddala v gradnjo prva dela na 11,5 kilometrov dolgem odseku od Vipave do Sela, kjer se bo združil z že zgrajenim odsekom, ki pelje v Šempeter in na mednarodni mejni prehod Vrtojba. To je že petnajsti odsek od začetka uresničevanja nacionalnega programa izgradnje avtocest v Sloveniji, vsi ti odseki pa so dolgi 161,2 km. Po tem programu bodo do konca leta 1999 zgradili 386 kilometrov novih avtocest in cest ustreznega standarda (te slednje na Primorskem imenujejo hitre ceste) v smeri vzhod-zahod Slovenije. Po l. 1999, do konca leta 2004 pa še preostalih 113 km avtocest v smeri sever-jug države. Doslej je bilo v smeri vzhod-zahod zgrajenih skupaj 94,7 kilometra novih avtocestnih

povezav, grade pa nadaljnjih 166,5 km avtocest oz. cest ustreznega standarda.

Odsek od Vipave do Sela bosta gradili ajdovsko gradbeno podjetje Primorje in Gospodarsko interesno združenje Gradis iz Ljubljane, ki sta zmagali na dražbi. Odsek bodo gradili po fazah. Najprej se je pričela gradnja obvezno-servisne ceste južno od Ajdovščine, dolžine 22 km, ki bo potekala na odseku od trgovskega centra Hubelj do letališča; reko Hubelj bo cesta prečkala z novim mostom, železniško progo pa v podvozu; izvedeni bodo tudi vsi priključki na prometnice, ki jih bo deviacija prečkala, v križiščih pa so

predvideni pasovi za leve zavijalce. Zgradili bodo nadalje 437 metrov dolg viadukt Ribnik brez priključnih nasipov; prečkal bo dolino pod Vipavskim križem ter železniško progo. V prvi fazi del pa bodo zgradili tudi viadukt v naselju Selo z dolžino 321 metrov, ki bo prečkal dolino s potokom Vrtovinščkom in krajevno potjo.

Pogodbena vrednost omenjenih in drugih del v okviru prve faze gradnje znaša okoli dve milijardi 500 milijonov tolarjev. Pri financiranju bodo zgradili v 18 mesecih, obvezno-servisno cesto pa v sedmih mesecih. Gradnja trase se bo po izvedeni prvi

fazi del takoj nadaljevala, tako da bo celoten odsek te hitre ceste zgrajen do leta 1999.

Pri gradnji odseka Vipava-Selo bodo zavarovali obstoječe naravne in kulturne spomenike, med katerimi je zlasti vas Vipavski križ. Cesta bo tam potekala vkopu, s čimer bodo preprečili hrup in tudi tresenje tal. Sicer pa bo gradnja tega odseka zahtevala kar 13 predstavitev obstoječe magistralne ceste, krajevnih in gozdnih cest ter poljskih poti v skupni dolžini okoli 13 kilometrov.

Na slovesnosti ob pričetku del na novem odseku hitre ceste, ki je bila v zgradbi občine Ajdovščina, je predsednik Družbe slovenskih avtocest ing. Jože Brodnik poudaril, da bodo tudi cestni odsek od Vipave do Razdrtega pričeli graditi v predvidenem roku, to je jeseni leta 1997. Tam bodo projektanti morali upoštevati klance na Rebernicah, zaradi česar bo gradnja odseka zapletena in tehnično zelo zahtevna. Gradnja okoli 15 km dolgega odseka hitre ceste Vipava-Razdrto bo stala okoli 20 milijard tolarjev. Pri financiranju naj bi z brezobrestnim kreditom v znesku okoli 100 milijard lir sodelovala tudi Italija. - M.

BENCINSKEGA SERVISA V ROŽNI DOLINI NE BO!

Že smo poročali o protestih prebivalcev Rožne doline pri Novi Gorici proti gradnji novega bencinskega servisa. Zgradilo bi ga podjetje Istrabenz iz Kopra. Domačini so se načrto odločno uprli, ker že obstoječa bencinska servisa podjetja Petrol močno onesnažujeta okolje. Rožnodolinci opozarjajo, da pri njih zaradi ugodnega podnebja sicer lahko pridelujejo razno sadje, med njimi so tudi limone, toda pridelki zaudarjajo po bencinu in jih morajo pred uporabo oprati.

Ogorčeni prebivalci so svojega predstavnika poslali na zasedanje Mestnega sveta v Novi Gorici, kjer je župana Črtomira Špacapanu obdolžil, da podpira gradnjo novega servisa. Občina je Istrabenzu dala v najem potrebno zemljišče, in sicer kar za 99 let. Naslednjega dne so krajani, ki niso bili zadovoljni z izgovori in pojasnili župana, za krajši čas protestno prekinili promet med Rožno dolino in Šempetrom. Medse so poklicali tudi župana, ki pa jih ponovno ni zadovoljil. Sledil je še en pojasnjalni sestanek na sedežu Mestne občine, potem pa je župan pristal na zahtevo za ustavitev gradnje omenjenega bencinskega servisa. O zadevi bo odločilo sodišče, v Rožni dolini pa bodo v teh dneh predstavili študijo o nevarnostih, ki ga za zdravje ljudi pomenijo strupene snovi iz bencina in iz naftnih derivatov. Če se primer ne bo ugodno rešil, razmišljajo prebivalci Rožne doline o možnosti, da bi ta kraj priključili novi občini Šempeter-Vrtojba, o čemer že nekaj časa razpravljajo. - M.

EDVARD STANIČ SPET DEJAVEN V SKD

Edvard Stanič, nekdanji glavni tajnik SKD, ki nekaj let ni bil aktivno vključen v dejavnost svoje stranke, se je vrnil na politično prizorišče. Pred dnevi je bil izvoljen za predsednika Regionalnega odbora SKG za Goriško. Ima dobre možnosti, da bo izvoljen tudi za člana Sveta svoje stranke. Stanič ima na Goriškem veliko privržencev, ki ga cenijo tudi zato, ker je v Novi Gorici še v obdobju prejšnje države in režima ustanovil občinski odbor SKD. Z vrnitvijo na politično prizorišče bi rad sodeloval pri odpravljanju težav v stranki, ki so nastale predvsem zaradi nazadovanja SKD na nedavnih parlamentarnih volitvah. - M.

EVROPSKI PRISPEVKI ZA NARAVI PRIJAZNO KMETOVANJE

MARKO TAVČAR

Konec januarja prihodnjega leta bo zapadel rok za predstavitev prošelj na pokrajinska nadzorništva za kmetijstvo za finančne prispevke, ki jih dodeljuje Evropska zveza za razne panoge in kmetijske tehnike, ki jih izvajamo na naravi prijazen način. Gre za možnosti, ki jih urejuje pravilnik 2078/92 in predvideva dodelitev prispevkov za razne kulture. Vendar naj poudarimo, da je Evropska zveza letos bistveno poenostavila ta dopolnilni zakon k osnovnemu zakonu o kmetijski politiki v Evropski zvezi, ki je znan s kratko PAC. Še lani je moral kmet ali kmetijski podjetnik, kot pravi besedilo, vključiti vse posestvo v sistem naravi prijaznega obdelovanja ali vzreje domačih živali, danes pa zakonsko besedilo omogoča dodelitev prispevkov, če predstavimo prošnjo za vsaj en hektar površine polja, vrta, vinograde, sadovnjaka, oljčnika ali gozda; za travnike in pašnike pa mora površina odgovarjati potrebam dveh enot odraslega goveda na hektar travnika ali pašnika, se pravi približno dvema hektaroma površine. Točneje mora prošnja omogočati dodelitev prispevka vsaj v višini 300 ecujev, t.j. približno 600.000 lir.

Pomembno je, da lahko te površine tudi seštejemo, se pravi, da se lahko s prošnjo

obvežemo, da bomo za obdobje petih let na naravi prijazen način obdelovali npr. 5.000 kvadratnih metrov vinograde, 2.000 metrov vrta in nato, recimo, še 1 ha travnika. Voditi bomo morali poseben register, v katerega bomo sproti beležili vsa dela in posege na teh površinah, ob vložitvi prošnje pa bomo morali predstaviti tudi tehnični list s strokovnim načrtom za naravi prijazen obdelovanje navedenih parcel.

Skupno pa morajo površine, za katere v prošnji navedemo vse potrebne katastrske podatke, meriti vsaj en hektar. Te površine so lahko naša last, lahko jih imamo v najemu z redno pogodbo, prispevke pa lahko koristimo tudi za površine, ki jih obdelujemo, kosimo ali po njih pasemo "na besedo" mimo vsakršne najemniške ali drugačne pogodbe. To je dragoceno še zlasti za živinorejce, saj so npr. na Krasu ali v Benečiji obsežni travniki, ki jih nihče več ne kosi ali čisti in se zaraščajo. Evropska zveza podpira torej načelo, da mora družba tudi z dodeljevanjem prispevkov omogočati ohranjanje poseljenosti goratih in zapostavljenih predelov; kmetje, ki pristopijo k temu programu, pa se obvežejo, da bodo skrbeli za urejenost pokrajine. V tem smislu pravilnik 2078/92 izrecno govori tudi o prispevkih za oskrbovanje in

čiščenje gozdov. Tudi v tem primeru se obvežemo, da bomo počistili in oskrbovali vsaj en hektar površine za obdobje petih let. Prispevke bomo dobili, če bomo očistili podrast, odstranili suhe veje in poskrbeli za druge posege, tako da bo gozd čist.

Prispevki se seveda razlikujejo od kulture do kulture. Zanimivo je tudi, da Evropa določa različne prispevke glede na to, ali leži površina, za katero smo zaprosili za prispevek, na zaščitenem področju naravnega parka ali ne, oz. ali je na področju, ki je deležno ugodnosti goratega področja.

Naj za primer navedemo vinograd. Za hektar vinograde, za katerega se obvežemo, da ga bomo obdelovali na naravi prijazen način, se pravi, da ne bomo pretiravali z umetnimi gnojili in ne bomo uporabili nekaterih škroplil (v seznamu dovoljenih itak ni takih, ki bi jih pri nas ne uporabljali), bomo na goratem področju dobili približno 1.200.000 lir; za vinograd, ki je izven tega področja, pa skoraj 900.000 lir. Odredba določa tudi minimalno število trt, ki morajo biti zasajene na tej površini.

Teh nekaj vrst moramo vzeti le za osnovno informacijo. Za podrobnosti, ki morajo nujno biti prilagojene vsakemu posameznemu primeru, pa naj se kmetje obrnejo na kmetijske stanovske organizacije, ki jim bodo pomagale, da bodo prošnje pravilno in pravočasno predstavljene.

NOV SISTEM ITALIJANSKEGA MEDNARODNEGA ZASEBNEGA PRAVA (5)

DAMJAN HLEDE

Zakon št. 218/95 vsebuje tudi pravila (členi 51-55), ki rešujejo kolizijo norm na področju stvarnih pravic. Temeljno pravilo vsebuje člen 51: "Posest, lastnino in druge stvarne pravice urejuje zakon tiste države, v kateri stvari obstajajo." Na tem področju je bil torej ohranjen kriterij kraja, v katerem obstajajo stvari (*lex rei sitae*) ne glede na državljanstvo ali nacionalnost strank, ki se o teh stvareh pogajajo, in ne glede na kraj, v katerem se sklence pogodba. Gre za kriterij, ki ga je danes sprejela velika večina modernih državnih ureditev in zato je primerno, da ga je tudi Italija ohranila.

Novost v zvezi s prejšnjo ureditvijo obstaja v tem, da je novi zakonodajalec podrobneje in torej popolneje definirala posamezne primere, ki spadajo v področje stvarnih pravic. Pokazatelj tega je že dejstvo, da je temu vprašanju, ki ga je prej urejal člen 22 predhodnih določb civilnega zakonika, sedaj namenjenih pet členov. Omenjeni kriterij velja torej za vse primere pridobitve, prenehanja oz. odstopa stvarnih pravic z izjemo dedovanj (o katerem je bilo pisano v 2. nadaljevanju) in premoženjskih odnosov med zakoncema (katerim je bilo posvečeno 3. nadaljevanje). Poleg tega se pravilo ne uporablja takrat, ko so stranke v svoji pogajalni avtonomiji predvidele v pogodbi drugačno pravilo. Ostali členi obravnavajo naslednje specifične probleme, ki v prejšnjem sistemu

italijanskega mednarodnega zasebnega prava niso imele izrecne ureditve. Posamezni primeri so se reševali le na podlagi bolj ali manj enotne interpretacije.

Prvi tak primer zadeva t.i. **tranzitno blago**. Vprašanje je namreč, katero pravo urejuje stvarne pravice na stvari (premičnine), ki so v prenosu iz enega kraja v drugega. V praksi je predvidenih več rešitev: uporablja se vedno pravo kraja odhoda, uporablja se vedno pravo kraja, kamor so stvari namenjene, ali pa se uporablja pravo tiste države, v kateri se trenutno stvari prevažajo. Praksa je bila na tem področju precej časa zelo negotova; novi zakonodajalec se je izrekel za drugo možnost, torej za prevlado prava tiste države, kateri so stvari namenjene.

Čl. 53 urejuje **priposestevanje** (*usucapione*) **premičnin** in določa, da je uporabno pravo tiste države, v kateri se dopolni predpisani časovni rok. Čl. 54 se nanaša na pravice na t.i. "nesnovne stvari" (v to kategorijo spadajo npr. pravice industrijske lastnine, avtorske pravice, po mnenju nekaterih tudi industrijska tajnost in know-how) in določa, da je uporabno pravo tiste države, v kateri se te stvari v konkretnem primeru uporabljajo. Člen 55 določa še, da temeljni kriterij *lex rei sitae* velja tudi za predpise v zvezi z vpisi sprememb stvarnih pravic v javne registre.

KONEC

SPECIALISTIČNI ŠTUDIJ O KMETIJSKEM SVETOVANJU

Konec novembra je Biotehnična fakulteta - oddelek za zootehniko iz Ljubljane - na tiskovni konferenci predstavila program specialističnega študija *Kmetijsko svetovanje*. Nosilec programa je prof. dr. Franc Ločniškar. Kako svetovati, je večni problem. Lahko ga zmanjšujemo z znanjem. Prav specialistični študij za kmetijsko svetovanje je pravi zagon za to dejavnost v programu, ki poleg strokovnih predmetov zajema še psihologijo, andragogiko, metode svetovanja, zakonodajo, ekonomiko, filozofijo. Na tiskovni konferenci so sodelovali tudi študentje. V prvem delu študija bi udeleženci poslušali osnovne predmete, v drugem pa bi sledila praksa v tujini za tista dela, ki jih bo pospeševalec opravljal.

V obdobju 1991 do 1995 je 14 tečajev poslušalo nad 400 kandidatov, ki so prejeli licenco za kmetijsko svetovanje. V prvo skupino, ki sedaj končuje študij s specialističnimi nalogami, je bilo vpisanih 22 slušateljev.

V kmetijstvu je položaj svetovanja specifičen, ker spreminja način vplivanja na gospodarjenje. Zato je prav znanje pomembno gibalno ali vzvod za nadaljnji razvoj, spremljanje tujih dosežkov in prenašanje v vsakdanjo prakso. Vloga kmetijskih svetovalcev na podeželju mora postati povezovalna tudi v smislu

krajnevnega prebivalstva, a ne le kmečkega, kar kažejo izkušnje drugih dežel. - G. DEVETAK

DRUGI DEL DAVKA ICI DO 20. DECEMBRA

Rok za plačilo drugega letnega obroka davka ICI na nepremičnine zapade 20. decembra. Do tega dne je treba plačati še 55% davka, katerega 45% je bilo plačanih junija letos. Izračuni za drugi obrok so bili v glavnem izdelani že pred plačilom prvega obroka. Pozorni je treba biti le v primeru, da se je posedovanje nepremičnin v času med 17. junijem in 17. decembrom v čem spremenilo: nakup ali dedovanje nepremičnine, prodaja, odstop ali pridobitev stvarnih pravic (pravice do rabe in uživanja, stanovanjska pravica itd.), sprememba v deležu pravice na nepremičninah, pridobitev nove katastrske vrednosti itd. V primerih spremembe naslovnika na pravicah morata plačati drugi obrok davka ICI tako prejšnji posestnik kot novi. Če je npr. kdo prodal nepremičnino 20. septembra, bo moral on plačati 9/12 drugega davčnega obroka, kupec pa ostale 3/12. V primeru, da je v tem času prišlo do dedovanja (če so bile v zapuščini prisotne tudi nepremičnine), bodo morali dediči izvršiti dvojno izplačilo: prvo na ime prejšnjega lastnika, drugo pa na svoje. - DH

PONATIS VERTOVČEVE KNJIŽICE O VINOGRADNIŠTVU

Na letošnjem martinovanju, ki ga je priredilo kmetijsko podjetje Agroind Vipava 1894, so se spomnili tudi duhovnika Matije Vertovca, ki je s svojimi strokovnimi deli veliko prispeval k razvoju vinogradništva, vinarstva in nasploh kmetijstva v Vipavski dolini ter tudi drugod v Sloveniji. Poslovnim strankam Agroinda, predstavnikom krajev in oblasti ter časnikarjem so predstavili ponatis Vertovčeve knjižice z naslovom *Sporočilo slovenskim vinogradnikom, posebno Vipavskim in Primorskim*, ki je izšlo l. 1850. Faksimile tega dela je pripravil znani bibliofil Stanislav Bačar iz Ajdovščine, priložnostno besedilo pa je napisal Jurij Rosa iz Podnanosa.

Vertovčeva knjižica je malo znana, morda zato, ker obsega le 19 strani. O tem piše Stanislav Bačar naslednje: "Zanimivo je, da so strokovne knjige Matije Vertovca izšle v sorazmerno velikem številu, pa je sedaj vsaka od njih prava redkost. Nedvomno je prava redkost prav *Sporočilo slovenskim vinogradnikom*, saj je znanih samo nekaj izvodov... Toda zakaj je to drobno, pa tako pomembno delo tolikšna redkost? Najbrž zato, ker so ga ljudje prebrali v skladu z ganljivim in ročnim stavkom na 5. strani, v katerem sta zajeta duh in duša žlahtnega vzgojitelja ljudi, velikega učitelja vinogradnikov, vnetega domoljuba ter velikega teorika in praktika Vertovca. Vedel je, da ljudem manjka znanja, in jim je hotel dati prav to.

Prav milo se človeku stori, ko vidi, kako se je trudil ljudem dopovedati, naj berejo nje-

gove knjige. In ko je začutil, da njegovo *Vinorejo* (tedaj temeljno delo o vinogradništvu in vinarstvu, ki je izšlo v Ljubljani leta 1844), ki mu je posebej prirasla k srcu, ljudje premalo jemljejo v roke - je napisal *Sporočilo*... Vertovec je vedel, da bo »Žlahtna kapljica še vselej najdlja svojega kupca«, zato je ljudem v knjižici opisal, katere trte naj sadijo, da bodo pridelali res dobro vino. Mnoge od teh trt oz. vinskih sort so se ohranile do naših časov."

Omenjena knjižica oz. njen faksimile bo lahko koristen pripomoček vinogradnikom (ne samo v Vipavski dolini, ampak tudi drugod v Sloveniji), ki se pri razvijanju vinogradništva in vinarstva še zmeraj navdihujejo s priporočili in nauki znanega "fajmoštra" iz nekdanjega Šembida pri Vipavi (zdaj Podnanosa).

M.

POT DO SREČE

JELENA STEFANČIČ

Vsi imamo stvari, ki si jih na vso moč želimo. Imamo pa občutek, da se nagajiva usoda zabava z nami in nam jih odmika, čeprav smo po našem mnenju - na področju dejanj in misli - storili vse, da bi jih dosegli. Morda pa smo le pogrešili s pretirano napatostjo, kajti nestrpen, togoten način hotenja nas veže, namesto da bi nam puščal pro-

ste roke za sprejemanje. Tudi dober plavalec se ne bojuje z morjem, marveč pusti, da ga morje nosi.

Ne prepirajte se z življenjem! Ljubite ga, zaupajte mu enkrat za vselej brez strahu in priplavali boste do obale.

Veliki zakoni življenja so pametnejši od nas: mogoče bi vam predmet največjih želja postal z leti največje breme,

vi pa tega ne veste. Kadar se v življenju zdi, da nam bo sreča pobegnila, da ne bomo mogli dobiti vsega, se temu pač odrecimo, vendar ne z obupom, marveč v potrditvi dobrega za vse in z ljubeznijo. Zato se naučimo dajati, da bomo lahko prejeli. Ta je eden od temeljnih zakonov ustvarjalne misli. Večina med nami pa je tako prežeta z materialističnimi mislimi, da nam beseda "dati" skoraj vedno pomeni predmet ali denar. Vendar samo če dajemo z ljubeznijo, imata naša krepost in darilo svoj pomen: uspešen je samo zanos srca, samo ta ima krila in nam prinaša veselje.

DALJE

KNJIGA O ZGODOVINI DRUŠTVA

V sredo, 4. t.m., so v župnijski dvorani v Nabrežini predstavili knjigo *30 let ŠD Sokol*, ki jo je v rekordnem času sestavil bivši odbornik Savo Ušaj.

Predstavitve se je udeležilo lepo število ljudi. Po pozdravu predsednika Nika Pertota je knjigo predstavil Antek Terčon, ki je med drugim dejal: "30 let je še za človeka dolga doba, kaj šele za vaško društvo, ki se v zamejstvu ukvarja s športom in to na izključno prostovoljni podlagi. Skupina navdušencev, ki so bili malo več kot otroci, se je sredi 60. let opogumila in v brk dotakratnim vaškim političnim nesoglasjem sklenila, da bo v Nabrežini ustanovila športno društvo, ki naj obudi tisto športno tradicijo, ki je v prvih povojnih letih ponesla sloves nabrežinskih atletov daleč naokoli. Prof. Pavletič je kot prvi profesor telesne vzgoje navduševal svoje dijake za fizikalne dejavnosti. Redki posamezniki so najprej začeli trenirati za dosego čimboljših rezultatov... Duša tega je bil pokojni prof. Sergij Radovič. Z njemu značilno vztrajnostjo je zbiral in navduševal mladince zlasti za plavanje. V komaj porajajočem se prosvetnem delovanju društva Igo Gruden se je zbiralo iz dneva v dan več navdušene mladine, med katero je takrat mladi vsestranski športnik Damjan Pertot dopolnjeval Radovičovo delo... Tako se je pravzaprav začelo športno delovanje, ki se je kmalu razširilo tudi na okolico. Nastanek našega športnega društva je zelo natančno opisal Savo Ušaj,

skušala nadomestiti pomanjkljivosti javne uprave in zato poklicanih, ki so se raje posvečali ubogljivejši sredini in podpirali njo kot pa trdoglave Nabrežince. To se je najbolj izkazalo, ko je bilo treba odkupiti del travnika od privatnika, in smo takrat zaman iskali pomoč pri ustanovah... S takratnim županom dr. Legišo sva podpisala milijonske obveznosti, ne da bi vedela, kako bo s plačilom. Dobili pa smo dovolj nesebičnih privatnikov (v zadnjem trenutku se jim je približala tudi takrat edina krovna organizacija), ki so nam brezobestno posodili manjkajočo vsoto in so jo kmalu »zapisali na led«, da smo jo vknjižili kot prispevek. Dolžnost imam to omeniti, ker v knjigi tega ni...; po drugi strani pa je res, da bi naše igrišče ne bilo več naše, če ne bi takrat prišlo do tega. Pričujoča knjiga nas lahko nauči strpnosti - zlasti ko gre za dobro naše skupnosti -, požrtvovalnosti in optimizma, kot so

FOTO KROMA

eden takratnih protagonistov, v knjigi, ki jo predstavljamo. To je neprecenljiv dokument, ki kaže, da Nabrežinci nismo taki brezbrizneži, kot se morda zdi, in da znamo v pravem trenutku tudi premoščati medsebojne nesporazume ter ustvariti nekaj koristnega za vse. To se je zgodilo l. 1966, ko je večina pobudnikov še nosila kratke hlače in se ni ustrašila ne finančnih ne organizacijskih težav... Pomislimo le na tiste čase naravnost drzno pobudo, da si sami zgradimo odbojkarstvo in košarkarsko igrišče, ki naj bo tlakovano z domačim marmorjem na travniku, ki je bil deloma last tujega zasebnika, kot smo to ugotovili pozneje. Redki so tedaj verjeli v našo pobudo, predvsem takratne bolj ali manj krovne organizacije. Mladinci pa se tega niso ustrašili in so z vztrajnostjo prišli do zaželenega cilja. Dokončali smo igrišče in ustanovili društvo, ki je sicer delovalo v okviru prosvetnega društva, saj so bili cilji enaki, in sicer: utrjevati narodno zavest in dati možnost mladini, da se zbira v domačem zdravem okolju. Takrat je mladina

ga v tako veliki meri imeli takratni mladinci... Danes, v tem za nas nelahkem trenutku, ko se moramo poleg naših specifičnih težav ukvarjati še s splošno krizo, s sebičnostjo, ki se oprijema tudi nas, združimo svoje vrste, da bomo premagali sedanje krizno stanje in da bomo s skupnimi močmi dali novega zagona ŠD Sokol, ki je s 30-letnim neprekinjenim delovanjem dokazalo, da je vredno še naprej živeti, vsem težavam navkljub!

Nato je spregovoril še avtor knjige Savo Ušaj, ki je predvsem podrobneje opisal trimesečno delo v društveni dvorani in dejstvo, da je predsednikovo prošnjo za sestavo knjige z veseljem sprejel, ker ga je ob 25-letnici društva bilo skoraj sram, da takratno vodstvo ni častno proslavilo dogodka. Med razpravo se je oglasil dr. Drago Legiša, ki je obujal spomine na čase, ko je bil župan devinsko-nabrežinske občine in ko je v vasi zopet zaživela prosvetno-športna dejavnost prav z rojstvom Sokola.

ED

PROSTORSKA STISKA TRN V PETI NABREŽINCEV

ERIK DOLHAR

V nedeljo, 8. t.m., je Športno društvo Sokol iz Nabrežine v Domu pristaniških delavcev v Bričikih slovesno proslavilo 30-letnico delovanja.

FOTO KROMA

Nabite tribune sta najprej pozdravila nabrežinska godba na pihala, ki jo je vodil dolgoletni kapelnik gospod Mislej, ter mešan pevski zbor Igo Gruden pod vodstvom prof. Bojane Kralj. V mimohodu so nato prikorakali na parket sedanji in bivši športniki Sokola, ki so še do zadnjega kotička napolnili telovadnico. Večer je uvedel in povezoval Igor Tuta, prireditev pa je režirala Maja Lapornik. Osrednji govor je seveda imel predsednik ŠD Sokol Niko Pertot (na sliki), ki je med drugim dejal: "V 30 letih se marsikaj zgodi, veliko ljudi se zvrsti v življenju nekega društva. Imeli smo ljudi, ki so nastopali v namiznoteniški A ligi, odbojkarice v B ligi, plavalce, ki so na športnih igrah zmagali domala vse; danes imamo odbojkarice v C2 ligi. Imeli smo ljudi, ki so za vse to skrbeli, organizirali in žrtvovali svoj prosti čas za rast našega društva. Rad bi se zahvalil tem ljudem, ki so prispevali za ohranitev društvene dejavnosti skozi 30 let. Njihova je zasluga, da smo lahko danes tukaj zbrani in proslavljamo ta jubilej. Njihova je tudi zasluga, da se na našem delu Krasa še ponašamo s slovenskim športnim društvom. Časi pač niso lahki in družbenopolitična situacija ni "rožnata". Pogledati moramo resnici v oči in priznati, da se sedanji odbor na vse načine trudi, da ohrani delovanje svojih ekip in jim omogoča nastop v raznih prvenstvih. V zadnjih letih se je naše delovanje močno skrčilo. Razlogov je več: demografski padec, pomanjkanje kadrov in naravna generacijska izmenjava. Vsem je jasno, da bomo morali začeti z načrtovanim združevanjem dejavnosti v zamejskem športu. Samo tako bomo lahko dostojno in uspešno predstavljali slovensko zamejsko skupnost v raznih športnih krogih. Naše društvo je bilo in je naklonjeno združevanju, saj so bili naši košarkarji vrsto let ogrojeni. Moramo pa se lotiti dela z nekim načrtom v rokah, drugače bo učinek nasproten: namesto ra-

sti naših društev bomo priča njihovemu koncu. Pri odbojgarski komisiji ZSSDI se je nekaj podobnega že začelo; na delu je skupina ljudi, ki preučujejo odbojgarsko delovanje v naši pokrajini. Upam, da bo iz tega kaj in da bomo končno začeli medsebojno sodelovanje.

Med razlogi za ošibitev športnega delovanja našega društva moram žal naštet tudi zaprtje občinske telovadnice v Nabrežini. Že samo dejstvo, da smo morali našo današnjo proslavo prirediti izven naše vasi, zgovorno prič o prostorski stiski, ki jo doživljamo v naši občini. Poleg našega društvenega sedeža, ki ga sicer počasi prenavljamo, smo letos ostali tudi brez telovadnice, ki je baza za normalno delo športnega društva. Morali smo pobrati šila in kopita in prositi za gostoljubje v tem športnem centru. Seveda so stroški poskočili in brez stalnega sponzorja imamo v odboru razne težave. Še enkrat apeliram na občinsko upravo, da se čimprej loti prenove občinske telovadnice, saj je zelo žalostno, da je devinsko-nabrežinska občina brez prostora, v katerem bi se mladina športno udejstvovala. Zavedati se moramo, da smo brez mladine, ki naj se druži v zdravem športnem duhu, obsojeni na konec.

Društveni odbor si je zamislil in izpeljal vse letošnje pobude za ta jubilej. Tako smo poleti organizirali športni teden s turnirji v 3 panogah, ki jih društvo goji. Pobuda je uspela, pa čeprav z nekaterimi zapletljajmi. Druga izredno pomembna akcija je bila izdaja knjige ob 30-letnici ŠD Sokol. V načrtu smo imeli le skromno brošuro, ki pa je zaradi ogromnega števila podatkov in slik prerasla v pravo knjigo. V njej je zelo podrobno opisano 30-letno delovanje ŠD Sokol. V njej dobimo pravo sliko o tem, kaj je naše društvo pomenilo za družbeno življenje v naši občini. Za to se moramo zahvaliti predvsem gospodu Savu Ušaju, ki je v 3 mesecih trdega dela uspel zbrati in urediti sto strani podatkov in slik.

Današnjo proslavo smo si zamislili kot nekako množično manifestacijo, kar si društvo za svoje 30-letno delovanje zasluži. Duša in organizator današnjega večera je gospa Maja Lapornik Pelikan, kateri naj gresta priznanje in zahvala za uspešno opravljeno delo. No, kot vidite, tudi če nas je le skromna peščica, še vedno uspemo nekaj pokazati. Ta praznik naj bo vabilo in spodbuda za tiste ljudi, ki še niso pri nas, da pristopijo v naše vrste in društvu prispevajo svoje izkušnje in ideje. Ob koncu pa še zahvala vam, dragi gostje in prijatelji, ki ste se danes odzvali našemu vabilu in prispevali k uspehu današnje proslave. Naj živi ŠD Sokol!"

Glasbeni točki so sledili pozdravi gostov, od katerih je v imenu nabrežinske občinske uprave najprej stopila pred mikrofonom odbornica za kulturo in šport prof. Vera Tuta Ban. Povedala je, da občinska uprava pozorno sledi društvu življenju v občini ter da je bila telovadnica nujno potrebna obnovitvenih del in popravil (za kar je letošnja športna sezona zaprta), ki niso bila opravljena od leta 1972. Za Tutovo so spregovorili in čestitali društvu ter prinesli darove in priznanja še predsednik ZSSDI Jurij Kuferšin, vicekonzul Republike Slovenije v Trstu Zorko Pelikan, za SZ Sloga prof. Ivan Peterlin, v imenu MPZ Fantje izpod Grmade in Dekliškega zbora Devin Ivo Kralj, predsednik SK Devin Bričak, predsednik SKD Cerovlje - Mavhinje Pavel Antonič, za ŠD Kontovel Jana Ban, predstavnik pokrajinske odbojgarske zveze Giorgio Tirel in tehnični vicedirektor SZ Jadran Peter Žerjal. Po veseli viži nabrežinske godbe je društvo podelilo priznanja celi vrsti športnikov, ki so branili barve Sokola več kot 10 let, za več kot 20 in tudi 30 let neutrudnega razdajanja za nabrežinsko društvo pa so bili posebni priznanji deležni Cirila Kralj, Marinka Terčon, Nevenko Gruden, Antek Terčon, Savo Ušaj, Damjan Pertot in Andrej Pupis; in memoriam (v spomin na preminule društvene delavce) pa sta posebno priznanje prejeli družini Stanka Devetaka in prof. Sergija Radoviča. Zadnjega odlikovanja pa je bil deležen še Marjan Kravos, ki je pred 30 leti izdelal grb ŠD Sokol, ki je ostal do danes nespremenjen. Slovesna proslava se je zaključila ob zvokih nabrežinske godbe na pihala, s Premrlovo Zdravljico v izvedbi zbora Igo Gruden in zakusko, ko so si udeleženci proslave lahko izmenjali spomine na društveno delovanje ter misli o trenutnem stanju v društvu in težkih časih, ki jih preživlja slovenska manjšina v Italiji.

35-LETNICA SZ OLYMPIA

V nedeljo, 15. t.m., bo Športno združenje Olympia praznovalo svojo 35. obletnico ob 17. uri v Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici. Ob tej priložnosti bo predstavitev brošure *35 let SZ Olympia*. Po srečanju je predvidena družabnost v bližnji telovadnici.

AMATERSKI NOGOMET

DOBRA JUVE

Štandrežci so v elitni ligi slavili kar v gosteh, kot Zarjani v promocijski ligi, kjer je Primorje Adriaker izgubilo, enajsterica Sovodenj Zadružne kreditne banke pa remizirala.

KOŠARKA

JADRAN K.O., DOMAN DERBY

Jadran TKB je v B ligi doživel nov poraz, tokrat v Pavii, tako da postaja položaj na dnu lestvice zaskrbljujoč, življenjskega pomena pa bo sobotna tekma s toskanskim Africom, ki si z Jadranom deli predzadnje mesto na lestvici. V D ligi je Dom Agorest za 9 točk osvojil slovenski derby s Cicibono Preff. Marsich.

ODBOJKA

KOIMPEX O.K.

Dekleta Koimpexa so četrtič zmagala v B2 ligi. V moški konkurenci je Imsa Kmečka banka zlahka slavila, manj sreče so imeli moški Koimpexa. V ženski C1 ligi so Valovke zmagale, Kmečka banka K2 sport pa je izgubila v Huminu. Med moškimi, Soči Sobema niti sedmič ni uspelo zmagati, podobno kot Borovcem v ligi nižje. V C2 so solidno nastopili fantje Olympie CDR, ki so zlahka odpravili Prato.

NAMIZNI TENIS

KRAS CORIUM SKORAJ V A2

V ženski B ligi je Kras Corium po zmagi nad bocenskim Traminerjem napravil odločen korak proti napredovanju, saj je sedaj 1. na lestvici. 2. postava Krasa Active International pa je izgubila v Coccagliu. Zmagala je ženska postava Krasa, ki igra v C1 ligi, medtem ko sta tako moška kot 1. ženska postava v C2 ligi izgubili.

KOLESARSTVO

V. UŠAJ ODLIČNA

V nedeljo je bil v tržaškem bazenu Bianchi mednarodni Memorial Guido, ki ga je organiziralo tržaško plavalno društvo Edera. Odlično se je odrezala začetnica Vlasta Ušaj, ki je zmagala v svoji kategoriji na 100 m prsno. Vlasta s skupino slovenskih otrok nastopa za tržaški klub Rarientes - Adria.

GORIŠKA MOHORJEVA DRUŽBA

KOLEDAR 1997

Koledar je dragocena priča naše prisotnosti in ustvarjalnosti, saj podrobno poroča o ljudeh in o delovanju organizacij ter društev.

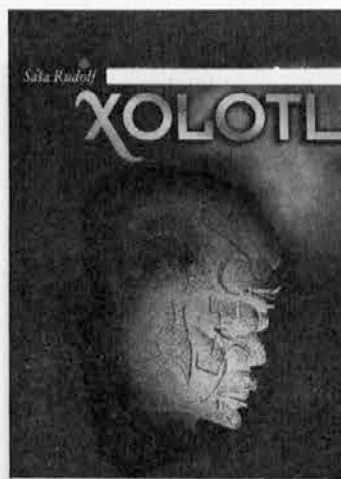
KNJIZNI DAR ZA LETO 1997

Milan Lipovec
CESTA, REKA IN LJUDJE
Izbor iz pisateljevih del

V tej zanimivi knjigi so zbrani odlomki iz romanov Ljudje ob cesti, Leseno jadro, skoraj v celoti pa je objavljena znamenita Čubejska prigoda.

Saša Rudolf
XOLOTL
Med resnico in domišljijo

Znani in uveljavljeni časnikar, sedanji glavni urednik slovenskih radijskih in televizijskih poročil na deželnem sedežu RAI, je kot poročevalec s številnih olimpijskih iger in vojni dopisnik iz Bosne in Hercegovine natančen opazovalec družbe in preučevalec zgodovine krajev, ki jih obiskuje. Te vtise prepleta s spomini na očeta.

DAVID DOKTORIČ
Primorski duhovnik med starim in novim svetom

Pod tem naslovom je kot 7. zvezek zbirke Naše korenine izšla knjiga o tem izrednem liku primorske polpretekle zgodovine, ki je odigral v okviru Zadružne zveze in Zbora svečnikov sv. Pavla izredno pomembno vlogo.

